PAJTÁS

KEDVES ISMERŐS

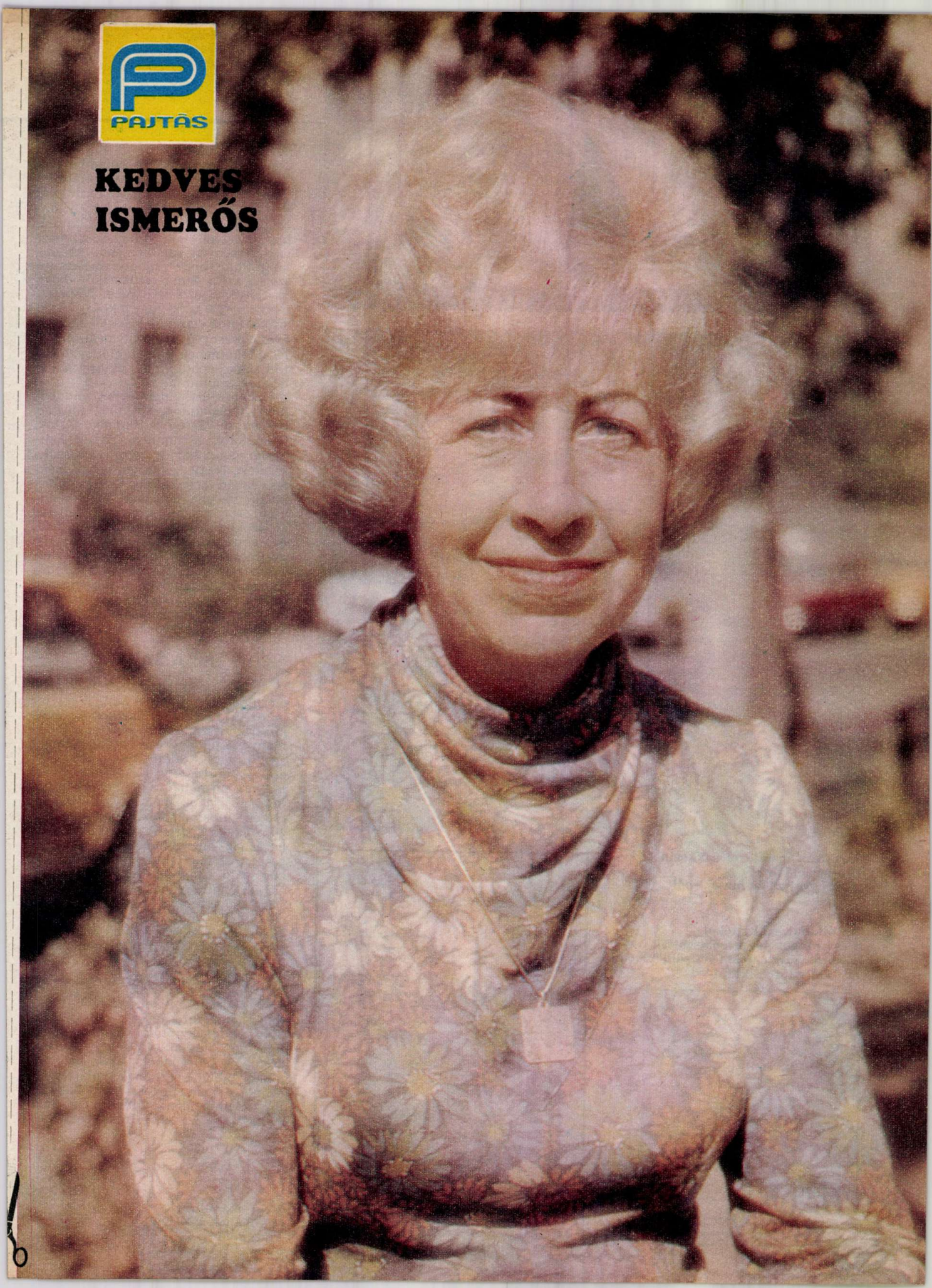

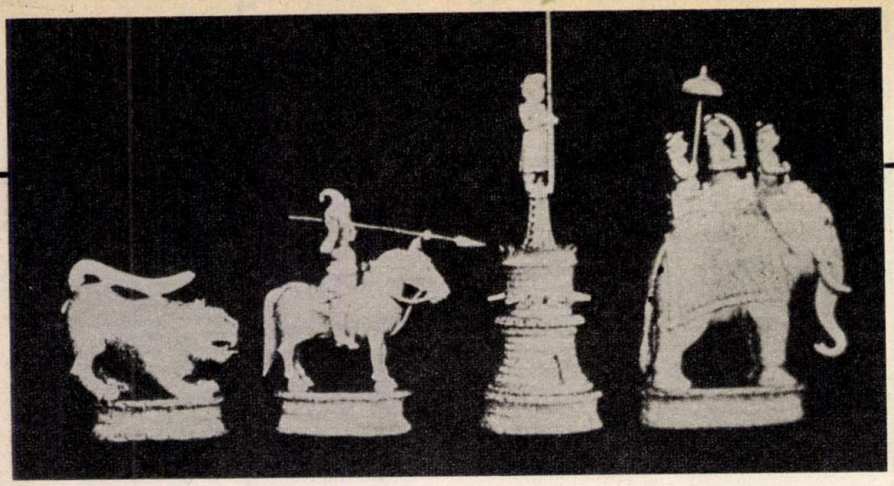

Ezek a sakkbábok Indiában készültek Csaknem kétszáz évesek

Sarr-Kán úrnőjével sakkozik. Illusztráció az „Ezeregyéjszaka meséi"-ből

Az óindiai sakkjátékot, a csatrangot négyen játszották. A vörös sárga, fekete és zöld bábokat így kellett felállítani

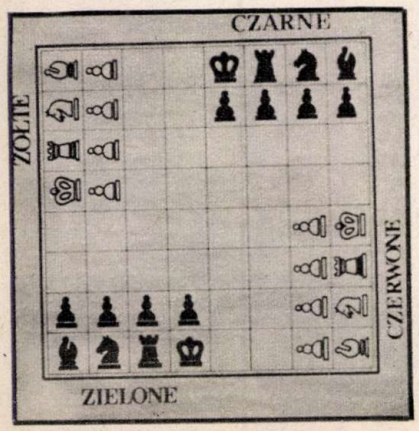

Régi skandináv sakkbábok a XII. századból

Amikor az ez év szeptember 17-én rendezett sakkszimultán alkalmával a 30. évfordulóját ünneplő Csillebérci Úttörő Nagytáborban találkoztunk láttam, hogy nagyon sok tehetséges, igazi sakkversenyző van köztetek. Megállapítottam, hogy csupán vasakaratú szorgalomra lenne szükségük, hogy elsajátítsák a sakkelmélet követelményeit a sakk-könyvekből, majd szakoktatók irányításával néhány éves versenyzés után olyan utánpótlásai lehetnének a mi felnőtt válogatott sakkcsapatunknak, akikre bizton lehetne számítani.

Természetesen nem lehet mindenkiből világbajnok, sőt még magyar bajnok se. Ti most iskolába jártok, feladatotok a tanulás. Ehhez logikusan gondolkodó agyra van szükségetek. Nagy segítséget nyújt nektek ebben a sakkozás. A sakkjáték kiváló nevelő hatásánál fogva rendkívül sok jó tulajdonságot fejleszt ki azokban, akik rendszeresen űzik és elmélyülnek rejtelmeiben. Fegyelmezettségre, logikus gondolkozásra nevel, kifejleszti a kombinatív képességet, növeli a képzelőerőt, Ebben szeretnénk nektek segíteni és ezért foglalkozunk a Pajtásban a sakktörténet érdekességeivel.

MI A SAKK?

Mielőtt a sakkjáték rejtelmeibe merülnétek, tudnotok kell, hogy mi is ez a mintegy másfélezer éves múltra visszatekintő, ma már tudományos alapon álló sakk. Játék, sport vagy talán tudomány? — esetleg művészet? Ez is, az is. Ki milyen formában űzi, úgy értékelheti. Szórakozásból vett időtöltés esetén játék, ha versenyszerűen űzzük, akkor sport. A sportszerű sakkozáshoz elengedhetetlenül szükséges az elmélet minél magasabb fokon való ismerete, tehát a tanulás és az önálló elemzés, így válik a sakk tudománnyá. A szép kombinációk pedig valóságos művészi alkotások, melyek évszázadok múlva is gyönyörködtetik a sakkrajongókat.

CSATUR-ANGA

A sakkjáték keletkezése a mondák homályába vész. Több mint 3000 éves egyiptomi domborműveken már láthatunk két egymással szemben ülő alakot, akik négyzet alakú táblán játszanak valamit, ez azonban nem biztos, hogy sakkjáték, feltehetően valamilyen más táblajáték. Az első írásos emlékek

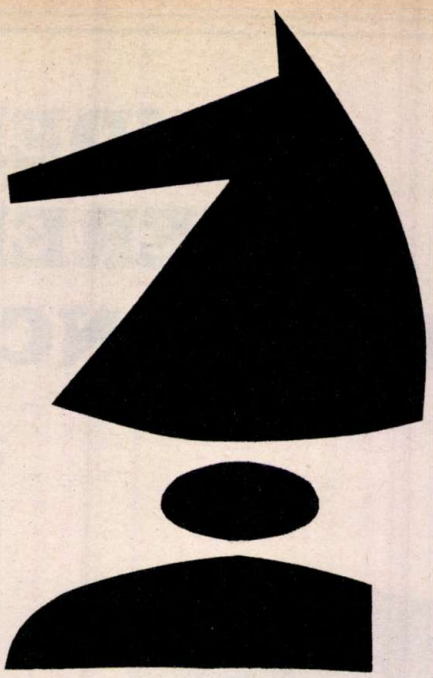

PEPITA MEZŐK

a sakkról Indiából származnak. A játék neve csatur-anga, ami magyarul „hindu hadsereg"-et jelent. Ezt azonban más formában játszották, mint a mai sakkot. Itt is két hadsereg küzdött egymással, de a bábok és menetmódjuk nem voltak azonosak a maival. Elefántok (futók), lovasok (huszárok), harci szekerek (bástyák) és gyalogok vettek részt a küzdelemben.

Ki találta fel a sakkot? Erről szól a következő legendás történet.

A monda szerint, másfélezer évvel ezelőtt történt, hogy az egyik hindu uralkodó — Scheramnak hívták — nem hallgatott tanácsadóira és hamarosan a tönk szélére juttatta birodalmát. Egyik alattvalója, Szessza, elhatározta, hogy valami módon figyelmezteti helytelen eljárásaira, de valahogy úgy, hogy a király rettenetes haragját ki ne hívja maga ellen. Egy játékot szerkesztett, melyben a legfőbb figura, a király semmit sem tehetett tisztjeinek és közkatonáinak segítsége nélkül. A sakklecke — mert ez volt a királynak bemutatott új játék — nagy hatással volt az uralkodóra. Meg akarta hálálni a szemléltető finom figyelmeztetését és a nagyszerű játékot. Megígérte a tudósnak, hogy jutalmul megad mindent, amit csak kér.

SZESSZA TRÉFÁJA

Szessza felhasználta az alkalmat, hogy még egy leckét adjon a királynak — ezúttal a szerénységből. Látszólag nem is kért sokat. Azt kívánta, hogy a király adasson a magtárból annyi búzát, ahány szemet a tábla mutat, mégpedig olyformán, hogy annak első kockájára egy szemet tesznek, a másodikra kettőt, a harmadikra megint kétszer annyit, mint az előzőre, vagyis négyet, a negyedikre nyolcat és így tovább egészen a 64. mezőig. Minden kockán tehát kétszer annyi búzaszem legyen, mint az előzőn. Az uralkodó örült, hogy ilyen olcsón megúszta a dolgot. Magában pedig azt gondolta, hogy egy ilyen okos ember, aki képes ilyen nagyszerű játékot feltalálni, hogy is lehet ilyen együgyű, hogy pár kiló búzaszemmel beérje. Kiadta az utasítást tehát, hogy teljesítsék a szerény kérést. Csakhamar kiderült azonban, hogy a bölcs kívánságát nem lehet teljesíteni. Ahhoz ugyanis, hogy ennyi búzát előteremtsenek, a föld egész területét nyolcszorosan kellene bevetni búzával és természetesen nyolcszorosan learatni. Hogyan fejeződött be a történet? — erről nem szól a „fáma". Lehet, hogy a király haragjában, amiért Szessza gúnyt űzött belőle, bezáratta, de az is elképzelhető, hogy a bölcs bölcsen lemondott a teljesíthetetlen kívánságról.

Na, de térjünk át a valóságra. Annyi bizonyos, hogy az annak idején feltalált sakkjátékban is az ellenséges király elfogásáért és megöléséért folyt a játék.

A sakkjáték az országok közötti kapcsolatok révén (hadjáratok, kereskedelem, stb.) rendkívül gyorsan elterjedt. Így került Indiából Perzsiába. A perzsák, uralkodójuk tiszteletére sahnak, vagyis királynak nevezték el az új játékot. Az arabok a VII. században ismerkedtek meg a sakkal. A matt (annyit jelent: meghalt) is arab kifejezés. Az sakk arab neve: satrandzs. Mohamed hódításai nyomán azután ahol csak az arab uralom megvetette lábát, meghonosult a sakk is.

Karakas Éva

Híres sakkmesterek arcképe a sakktáblán. Köztük is a legismertebb a felső sor harmadik kockájában: Aljechin

MINDEN GYEREK KEDVENCE A

EGÉSZ ÉVBEN KAPHATÓ

BONTOTT CSIRKE

(EGY MESTERDETEKTÍV NAPLÓJÁBÓL)

Kövér esőcseppek mosták az ablakot, a tébolyult szél pedig különböző színű falevelekkel rohant valahová... Szóval, remek idő volt, hasonló körülmények között kezdődnek a valamire való bűnügyek. Ezért aztán arcizmom se rándult, amikor hosszasan és türelmetlenül felberregett a csengő. Feldúlt apa toppant a szobába, mintegy tíz liter esővíz kíséretében.

— Bocsánat! — prüszkölt a nedves vendég. — Cziki Bálint vagyok... konfettikészítő. Bravúr Ottót keresem, a mesterdetektívet.

— Én vagyok — közöltem kimérten, mert nem láttam értelmét a tagadásnak. — Netán történt valami?...

— Netán?! — hörgött az átázott szülő, és egy iskolai üzenő füzetet dugott az orrom alá. — Itt van, olvassa kérem!

Egykönnyen nem jövök zavarba. Koporsóban is aludtam már, ártatlan mosollyal az arcomon. Most mégis, mintha jeges kéz simogatta volna a hátamat, ahogy olvastam a bejegyzést:

„Értesítem, hogy fia, Cziki Balázs váratlanul kotkodácsolni kezdett az órán, majd érdeklődésemre kitérő választ adott. Felkérem a kedves szülőt, hogy... stb. stb."

— Hm — mondtam biztatóan. — Rendkívül sajátságos eset. Mondja, kedves Cziki úr, volt már példa hasonló megnyilvánulásra?

— Öö... nem emlékszem. Egy ízben a leguángyikok reszkető sikoltozását hallatta a fiú, de az nem lepett meg, mert váratlanul jéghideg víz ömlött a zuhanyból, amikor fürdött. Egyszóval... önben van minden reményem!...

...Másnap szúrós tekintetű pszichológus kereste fel Hákettő Ottó kémikust, akitől a bejegyzés származott. Természetesen én voltam a szúrós tekintetű...

— Kedves tanár úr, hallom, hogy egyik növendéke váratlanul kárálni kezdett. Nem beszélne erről egy kissé részletesebben?

— Áh! — lelkendezett a tanerő. — Ön az, kedves Bravúr! Alig ismertem meg ebben a maskarában. Nos, úgy történt az eset, hogy éppen a széndioxid tulajdonságait ecseteltem, amikor Cziki Balázs meglepő előadókészséggel kotkodácsolni kezdett. Kérdésemre zavartan mentegetőzni kezdett, és meg kell mondanom, hogy közben semmi tyúkszerűt nem láttam rajta. Ennek ellenére értesítenem kellett a szülőket.

Nyugtalan lélekkel távoztam. Bonyolódik, bonyolódik!

...Másnapra mindenesetre készen állt a pokoli csapda. Frászpataki Jenő — Cziki Balázs osztálytársa — mellé roskadtam a moziban, Cziki Balázsnak öltözve.

— Na! — mondtam, és könnyedén gyomron vágtam az ürgét. — Milyen voltam tegnap? Azt hiszem, én kotkodácsolok a legjobban a Kárpát-medencében!

— Tiszteletem, kedves Mester! — hüledezett Frászpataki. — Nem is tudtam, hogy ennyire tetszik hasonlítani arra a mafla Cziki Balázsra. És izé... miért kell kotkodácsolnia egy mesterdetektívnek...?

Szerencsére lepisszegtek, mert néhány indulatos mondat tolult a számra. Az előadás végén már teljesen higgadtan tettem fel az elterelő kérdést:

— Szóval, miért kotkodácsolt Cziki Balázs a kémiaórán?

— Sokat nem mondhatok — fontoskodott Frászpataki. — Három dolgot azért megemlítek, hogy ne hátráltassam a nyomozást: 1. Cziki Balázs érzékeny lélek. Egész éjjel hánykolódik, ha véletlenül eltapos egy hangyát. 2. Be akartam csempészni a fiókjába egy zacskó vasreszeléket, mert én már csak ilyen jópofa srác vagyok, és 3. Nem is Cziki Balázs kotkodácsolt!...

Ezzel faképnél hagyott. Kusza ügy, kusza ügy...

Beláttam, hogy többé semmilyen eszköztől sem riadhatok vissza. Ezért gigászi tyúknak öltözve Cziki Balázshoz léptem.

— Öö... szervusz Balázs! — köszöntöttem nyájasan, és vigyorogtam, ahogy csak a csőröm engedte. — Mondd csak fiú, mire emlékeztetlek én téged?

— Bravúr Ottóra, a mesterdetektívre! — vágta rá habozás nélkül a kis Cziki, és udvariasan várta a következő kérdést.

— Úgy! — mondtam boszszúsan, és megkopasztottam magam. — Akkor áruld el, az ég szerelmére, hogy ki kotkodácsolt azon az átkozott kémiaórán?

— Micsoda kérdés... természetesen egy tyúk kotkodácsolt.

— Egy tyúk! — csuklottam fel. — Mi köze egy tyúknak a széndioxidhoz?

— Jóformán semmi. Anyu hozta a piacról, és ...le akarta vágni. Meg kellett szöktetnem. Nem lett volna semmi baj, ha az az idétlen Frászpataki nem turkál a fiókomban. De... ugye köztünk marad?

Megígértem.

*

— Nézze, kedves Cziki úr — mondtam az apának, midőn ismét felkeresett. — A nyomozás eredményét sajnos nem hozhatom nyilvánosságra. Viszont hasonló esetek elkerülése végett fogadjanak meg egy jótanácsot. Ezentúl csak bontott csirkét vásároljanak. Ahogy a költő mondja: bontott csirkét, bontott csirkét...

Cser Gábor

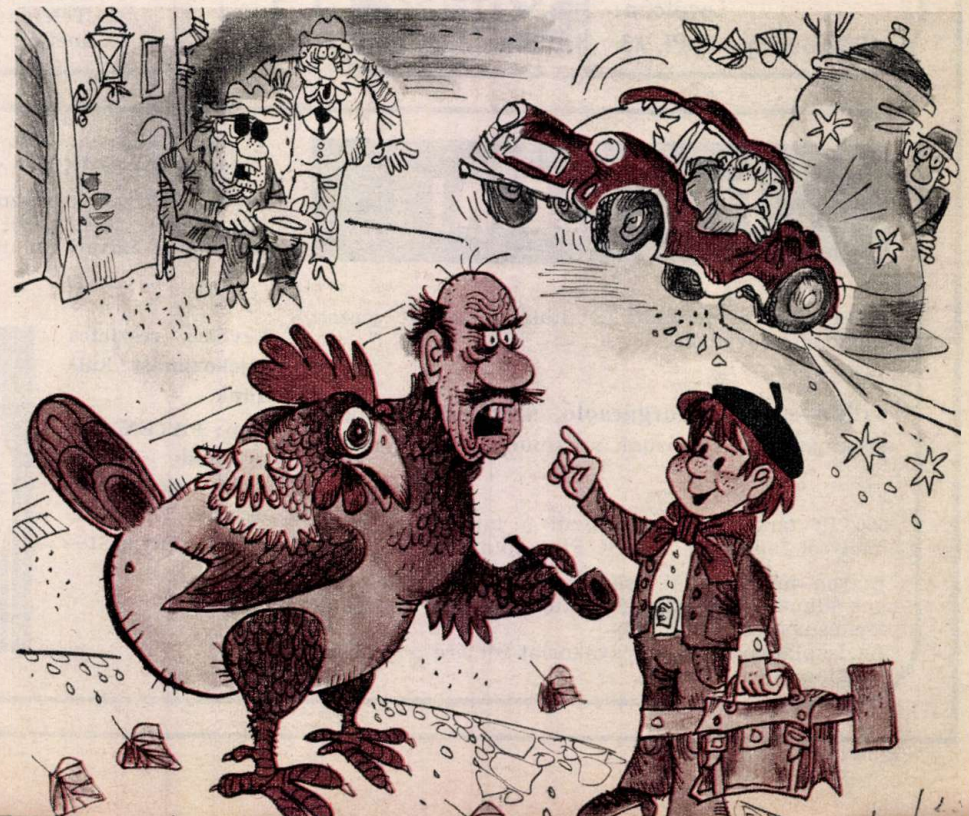

Háromműszakos gyárunkba jó kereseti lehetőséget nyújtó fonó, illetve szövő szakmára szerződtetünk lányokat

SZAKMUNKÁSTANULÓNAK,

akik az 1978–79-es tanévben fejezik be az általános iskolát.

A tanulóidő két évig tart.

Havi ösztöndíj a tanulmányi eredménytől és az eltöltött időtől függően 910–1120 Ft között alakul. Az utolsó félévben teljesítménybérezés van. Kollégiumi elhelyezésről gondoskodunk. A sikeres vizsga után ifjúmunkásaink modern leányszállókon nyernek elhelyezést.

Jelentkezés levél útján „Szakmunkástanuló" hivatkozással,

PAMUTTEXTILMŰVEK
BUDAI GYÁRA
Budapest XI.,
Hauszmann A. u. 20.
Levélcím:
1052 Budapest, Pf. 43.

FIGYELEM!

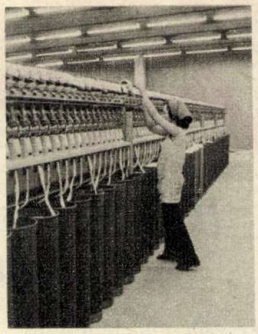

Általános iskolát végzett lányokat, fiúkat felveszünk az 1979—1980-as tanévre fonó-szövő, géplakatos és villanyszerelő szakmunkástanulónak.

FELSŐ KORHATÁR: 16 év

TANULÓIDŐ: fonó és szövő szakmában 2 év. géplakatos, villanyszerelő szakmában 3 év

JUTTATÁSOK: különélési pótlék
vidékieknek havi 500,— Ft
társadalmi ösztöndíj
helybeli lakosoknak havi 450,— Ft
teljes ellátás havi 90,— Ft-ért
kollégiumi elhelyezés
tankönyv és munkaruha díjmentesen

ÖSZTÖNDÍJ: tanulmányi eredménytől függően havi 350—550,— Ft

Utolsó félévben a 4-es, 5-ös tanulók havi 1200—1500 Ft-ot kereshetnek.

Szakmunkásvizsga után a havi kereseti lehetőség 3500—4000 Ft.

Továbbtanulási lehetőségről gondoskodunk.

Jelentkezni lehet szombat kivételével bármely munkanapon 7-től ½4-ig személyesen.

Levelére részletes tájékoztatást küldünk.

A gyár címe: PNYV MAGYAR PAMUTIPAR
személyzeti és oktatási osztály
1046 Budapest IV. ker., Erkel u. 30.
Telefon: 693-111/115 vagy 224-es mellék

FIGYELEM!

A 14. életévet betöltött és általános iskolát végzett lányokat **szövőnek,**

fiúkat

villanyszerelő, forgácsoló, szerkezeti lakatos

szakmákra beiskolázunk szakmunkástanulónak.

JUTTATÁSOK:

500 Ft társadalmi, ezen kívül a tanulmányi eredménytől függően 410—620 Ft tanulmányi ösztöndíj.

Ingyen munkaruhát, iskolaköpenyt és füzetcsomagot adunk. Elhelyezés kollégiumban, ahol az ellátás térítésmentes.

Az iskolában és üzemi gyakorlat idejére a gyárban díjtalan ebédet adunk.

A szakmunkás vizsga letétele után a kereseti lehetőség: 2600—4000 Ft. A továbbtanulást támogatjuk.

Évente egyszer kedvezményes vásárlás a vállalat termékeiből. Jelentkezni lehet személyesen szombat kivételével bármely munkanapon 8-tól 15 óráig.

Levélre részletes tájékoztatást küldünk.

Cím: PATEX Angyalföldi Szövőgyár személyzeti osztály 1135 Budapest, Fáy u. 81—83.

A rejtvények megfejtését postai levelezőlapon küldd be! Ha csak két rejtvényt tudsz megfejteni – és azok jók –, már részt vehetsz a heti jutalomsorsoláson. Beküldési határidő: október 26.

MINDENNAPOS

szavak eredetét írtuk be rejtvényünk fő soraiba.

VÍZSZINTES: 1. **Egy szellemességéről és okosságáról nevezetes francia hölgy (1777—1849) tervezte azt a félig ülő, félig fekvő helyzetű bútort, amely néven ma ággyá alakítható kerevetet nevezünk.** 8. Ivó kevert betűi. 11. Hibáztat. 12. Vonós hangszer, másnéven gordonka. 13. Madarak fogságban levő otthona. 14. Szegedi labdarúgó-csapat. 15. A, A, A, A. 16. Kicsinyítő képző. 17. GNT. 18. Tiltó szó.. 20. Így nevezik a hordó nyílását. 23. Egyforma betűk. 24. IRÚ. 26. Megszólítás. 27. Személyes névmás. 30. Ipari növény, seprű is készül belőle. 32. Járunk rajta, de nem az utcán. 34. Hivatalos írás. 36. Hatvan van belőle egy órában. 37. Bányász városunk. **38. Svéd csillagász, a víz fagyáspontját 0-val, a forráspontot 100-zal jelölő hőmérőn 0 és 100 közötti részt 1/100 részre osztotta be.**

FÜGGŐLEGES: 1. Hamis állatnak mondják. 2. Nem egész egy véka! 3. Coca . . . 4. Becézett Aladár. 5. Kilencvenkilenc, római számmal. 6. Iparváros az NSZK-ban. 7. Eresz belseje! 8. Orosz férfinév. 9. Augusztus 18-án van a névnapja. **10. Olasz fizikus, az ő nevéből származik az elektromos feszültség gyakorlati egységének neve.** 16. Az évek száma. 18. A XVI.-ban élt francia diplomata, aki a dohányt behozta és elterjesztette Európában. 19. Női név. 21. Csúszó-mászó. 22. Tetszésnyilvánítás, névelővel. 25. Ki . . ., valamiből mindent kivesz, kiönt. 28. Ez évi. **29. Község Komárom megyében, itt készítettek először az előzőknél kényelmesebb járművet, amely aztán egész Európában elterjedt. A szó töve több idegen nyelvben megtalálható.** 31. Csuklón is hordjuk. 33. Luxemburgi, román és uruguay-i autók betűjele. 35. Személyes névmás.

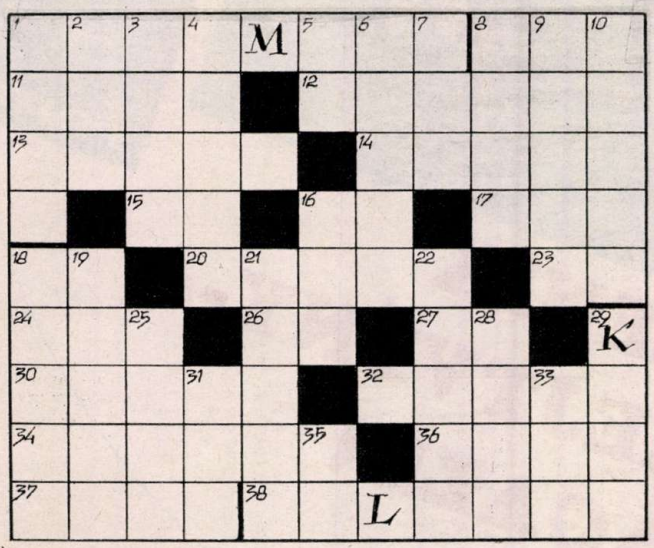

UTCAI PILLANATKÉP: A négy fotót rakd időrendi sorrendbe!

A 26. ÉS 27. SZÁMOK MEGFEJTÉSEI

KERESZTREJTVÉNY: Munkásőrség, rendőrök, határőrök, tűzoltók. — **SZOBROK:** Szondi, Balassi, Zrínyi, Vak Bottyán. — **HATBAN A HÉT:** Pillangó 1—5, felhő 1—3, kis ház 1—5, sapka 2—6, kerítés 2—4, kis fa 2—6, virág 3—4. — **ALAPMŰVELETEK:** tizenöt. — **ARANY-VERS:** Tetemrehívás. — **FORGASD!:** Bármerre.

KERESZTREJTVÉNY: Ady: Ez az ország a mi országunk, itt most már a mi kezünk épít. — **KÉT KERÉK:** A—2 és 3, B—1 és 4. — **ÁRNYÉK ÉS VALÓSÁG:** nyolc különbség. — **BETŰREJTVÉNYEK:** Három testőr Afrikában, Vadölő, Felvágott, Főzelék. — **ABC SOR:** Pionero, Jóbarát, A Pionír. — BETŰTEKERCS: 101. **FÉNYES REJTVÉNY:** 1, 4. — CIPŐFŰZŐ: 2—4.

NÉZD FIGYELMESEN a rajzot! Mi látható rajta?

MINI PAJTÁS

MINI PAJTÁS

MINI PAJTÁS

MINI PAJTÁS

MINI PAJTÁS

KERESD A PAJTÁS TERJESZTŐKNÉL ÉS A HÍRLAPÁRUSOKNÁL!

OKTÓBERBEN

ISMÉT MEGJELENIK AZ ÚJ REJTVÉNY-MAGAZIN

- **Bors, a szőke óriás.**
- **Mégsem vagyunk elcserélt fejek.**
- **Talányos túra (Merre jártak Tivadarék?)**
- **Tulipános Fanfan (képtörténet)**
- **Szembesítés (Kinek a szemét láthatod?)**
- **Rejtvények — sportmezben**
- **Azt a kutya fajtáját! (Kajla, mint utánzóművész)**
- **Egész oldalas keresztrejtvény**
- **Sok értékes nyeremény vár gazdára**

JELENTKEZZETEK!

MÓRICZ ZSIGMOND CSAPATOK!

A piricsei 130-as számú Móricz Zsigmond Úttörőcsapat tagjai vagyunk. Szeretnénk megismerkedni olyan csapattal, amely szintén Móricz Zsigmond nevét viseli. Érdekelne bennünket, hogy ők, hogyan készülnek névadójuk születésének századik évfordulójára. A csapat nevében: **Antal Mária, Piricse, Ságvári u. 23. 4375**

LÁNY FOCISTÁK!

Kajászón megszerveztük a serdülők női focicsapatát. Csapatunk, edzőnk már van, most ellenfeleket keresünk. Hajrá lányok! Jelentkezzetek! **Burián István edző, Kajászó, Petőfi u. 6. 2472**

PÓLÓ ÜGYBEN SZÓLUNK!

Megígértük, hogy közöljük az Ezermester és Úttörőbolt Vállalat üzleteinek névsorát és címét, mert a Pajtás-napi emblémás pólókat csak ezekben a boltokban lehet megvásárolni. Tessék, itt a címlista: Budapest, József krt. 30–32. – 1085; Budapest, Lenin krt. 92. – 1066; Békéscsaba, Tanácsköztársaság u. 27. – 6500; Nyíregyháza, Szarvas u. 51. – 4400; Győr, Kossuth L. u. 12. – 9021; Debrecen, Csapó u. 4–6. – 4024; Salgótarján, Palócz Imre tér 1. – 3100; Kaposvár, Május 1. u. 26. – 7400; Kecskemét, Nagykőrösi u. 9. – 6000; Budapest, József A. u. 16. – 1051; Budapest, István tér 5. – 1042; Pécs, Szalay A. u. 8. – 7622; Szeged, Kígyó u. 5. – 6720; Eger, Egészségház u. 9–11. 3300; Pécs, Kossuth u. 36. – 7621; Székesfehérvár, Ady E. u. 5. – 8000; Szombathely, Köztársaság tér 40. – 9700; Pápa, Fő u. 4. – 9500; Szekszárd, Kölcsey Ikt. – 7100; Budapest, Kisrókus u. 1. – 1024; Budapest, Rákóczi u. 130. – 1212; Zalaegerszeg, Kovács K. tér 4. – 8900; Budapest, Zichy Jenő u. 44. – 1066; Miskolc, Széchenyi u. 9–11. – 3535; Budapest, Bartók B. út 14. – 1111; Tatabánya, Március 15. u. 9/c. – 2800; Dunaújváros, Váci M. u. 1. – 2400; Budapest, Vöröskereszt u. 11. – 1033; Budapest, Frankovics u. 53–69. – 1158.

Mit üzen a Pajtás?

MÁRTON ÁGNES, ÓZD: Könyvtáros úgy lehetsz, ha érettségi után egyetemen, vagy főiskolán könyvtáros—népművelő szakon végzel. Budapesten és Debrecenben van két és fél éves könyvtárosképző iskola is, de ehhez szintén előbb az érettségit kell megszerezned. Nyelvi szakosodáshoz nyelvvizsga szükséges.

KOVÁCS JUDIT, TORNYOSPÁLCA; BARDI TEREZ, BEREGDARÓC: Bármily szép volt a nyár, minket már a tanulási módszeretek, az őszi időbeosztásotok érdekel. Irhattok különleges vállalásaitokról, őrsötökről, egy-egy kiváló szakkörről is.

KRAVJÁNSZKY MARIANN, KAZINCBARCIKA: Sajnáljuk, hogy a nyári magazinból nem kaptál. Reméljük, hogy októberi rejtvénymagazinunk megvigasztal, novemberben pedig egy másik különleges magazinunk is megjelenik, amit a francia PIF szerkesztőinek a közreműködésével készítünk.

TAJCS MARIANN, BUDAPEST: Amit írtál a bányásznapról, az rövid és jó tudósítás lenne egy napilapban. Gyereklapba nem jó, mert túl hivatalos, semmi személyes élményről nem árulkodik. Még azt sem írtad meg, hogyan kerültél a helyszínre. Írd meg milyen szakkörre jársz, ki vezeti, milyenek a foglalkozások, miért azt a szakkört választottad.

DEÁK KRISZTINA, BUDAPEST: A Fővárosi Állatkert csak tizennyolc éven felülieket vesz fel állatgondozónak. Előnyben részesül az, aki mezőgazdasági szakközépiskolában szerzett érettségit és középfokú szakmai képesítést. Általános gimnáziumi érettségivel és megfelelő szakmunkás bizonyítvánnyal is alkalmaznak tizennyolc éven felüli fiatalt. Lányokat a madarak, rágcsálók, rovarok, vagy a halak gondozásával bíznak meg.

NYÍRI TÜNDE, ASZÓD; SOLYMÁR JUDIT, MAGYARKESZI: Köszönjük a jó javaslatokat. Írjál arról is, hogy melyik cikkünkben olvastál olyan esetről, amihez hasonló nálatok is előfordult már.

Tudósítónktól ezen kívül a szabad szombatokról, az őrsi munkát segítő felnőttekről és ifikről — az őrs barátairól —, tanulási módszereikről, mozgalmi munkáról várunk színes beszámolót.

NYERTESEK

A 24. szám rejtvényeinek megfejtéséért könyvutalványt kapnak: Schenkerik Zsolt, Marosvölgyi Tibor, Bercsényi László, Budapest; Szőke Rozália, Mogyorósbánya; Tóth Judit, Békés; Vigh Edit, Csepreg; Kövecses Mária, Karácsond; Jámbor Marianna, Ladánybene; Varga Zsuzsa, Győr; Bárdos Lilla, Bélapátfalva; Gáspár Ferenc, Nagykanizsa; Hajdu Mária, Hajdúdorog; Balogh Imre, Balmazújváros; Krácsa Bea, Pécs; Kiss Sándor, Szatymaz; Kiss József, Rudolftelep; Kis Kádi Kinga, Nyárád; Takács Éva, Sükösd; Kazai Bertalan, Bodrogkeresztúr; Polhammer Péter, Kéttornyúlak.

*

A 25. szám rejtvényeinek megfejtéséért könyvutalványt kapnak: Bokányi Attila, Lőrincz András, Budapest; Kocsis Ildikó, Nyúl; P. Kovács Noémi, Miskolc; Gojdár Zoltán, Hódmezővásárhely; Szaszkó Andrea, Salgótarján; Bíró István, Szekszárd; Papp Ilona, Debrecen; Virányi István, Nagybánhegyes; Nemcsok Ildikó, Szeged; Földesi Attila, Nyíregyháza; Mihály Zoltán, Orosháza; Gulyás Erika, Akasztó; Szendrey Gábor, Dunaújváros; Tóth Tünde, Tarcal; Paksi Mária, Tiszaszőlős; Bangó Éva, Kaba, Gergely Erika, Gyöngyöspata; Tóth Zsuzsa, Maglód; Grünfelder Julianna, Siklós.

PAJTÁS

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Főszerkesztő: SOMOS ÁGNES

Főszerkesztő-helyettes: FÜLEKI JÁNOS

Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat

Felelős kiadó: DR. PETRUS GYÖRGY igazgató

Szerkesztőség: Budapest Jászai Mari tér 5. 1397

Telefon: 321-987, 321-988, 321-989.

Postafiók: Bp. 62. Pf. 508. 1397

Kiadóhivatal: Budapest, Révay u. 16. 1965 Telefon: 116-660

A beküldött kéziratokat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest, József nádor tér 1. 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Előfizetési díj: Egész évre 72 Ft. I. félévre 40 Ft, II. félévre 32 Ft.

78.2514 Athenaeum Nyomda Kozma utcai üzeme, Budapest Rotációs mélynyomás

Felelős vezető: SOPRONI BÉLA vezérigazgató

HU ISSN 0030—9583

INDEX: 25 695

Olvasószerkesztő: SZIGETI PIROSKA

Művészeti szerkesztő: CZIFFERSZKY BÉLA FORRAI JÁNOS

Tördelőszerkesztő: PORKOLÁB CSABA

KÖVETKEZŐ SZÁMUNKBAN

TÖRTÉNETEK A BÁTORSÁGRÓL. A komszomol hat évtizedes történetének néhány izgalmas epizódját villantjuk fel. Hol terem a Miskakancsó? Megtudhatod a 15–17. oldalon levő képes riportból. Mit őriz a PILLANAT? Híres sportversenyeken készült fotók adnak rá választ.

AZ INDIÁN DOSSZIÉ 4

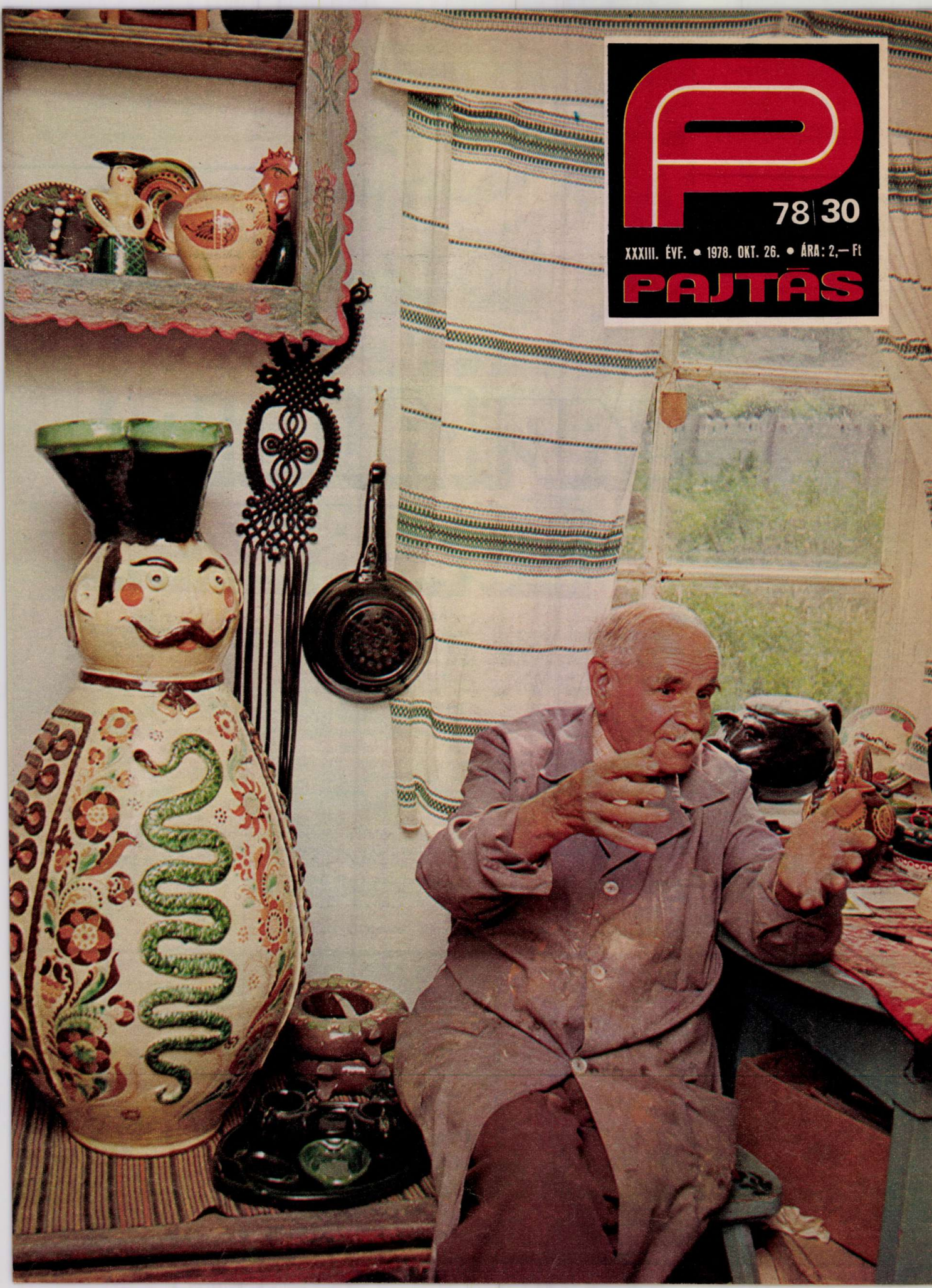

78 | 30

XXXIII. ÉVF. • 1978. OKT. 26. • ÁRA: 2,— Ft

PAJTÁS

A köztársaság célul tűzte ki a grófi földek fölosztását. Elsőként Károlyi Mihály a saját birtokán adott földet a nincstelen parasztoknak

SAPKÁJUKON ŐSZIRÓZSA

Hatvan évvel ezelőtt történt. 1918. október 31-én lángra lobbant a forradalom izzó parazsa. Emlékét nemcsak a történelemkönyvek őrzik, hanem élnek még szemtanúk is.

Bolyos Márton bácsi 80 éves. Húszesztendős volt a nagy háború utolsó hónapjában, amikor csukaszürke katonaruhába bujtatták, s századával az olasz frontra indult volna, a holttesteket és vért szállító Isonzó partjára. Vonatuk azonban már nem tudott elindulni a Keleti pályaudvarról, mert a tüntető katonafeleségek és az édesanyák megakadályozták.

A pesti utcákon a néptömegek a köztársaságot éltették. A köztársaságot, amely véget vet a Habsburgok és a feudalizmus uralmának. Annak a földesúri rendnek kongatták a vészharangját, amely Ady Endre szavaival élve ugyanolyan volt akkor is, mint Dózsa György korában. „Le a monarchiával! Éljen a köztársaság!" — kiáltották az utcára seregló egyszerű emberek: munkások, kézművesek, kispolgárok. Bolyos Mártont, az ifjú katonát és társait körülállták és azt mondták nekik: „Ne lőjetek ránk! Bármennyire is ezt parancsolják nektek a tisztjeitek. Gyertek közénk, követeljétek ti is a békét, a szólásszabadságot és a mindenkire kiterjedő választójogot!" A sapkájukra viruló őszirózsát tűztek. E későn nyíló virág jelképpé vált, egy új kor kibontakozásának a jelképévé.

Bolyos Mártonnak, az őszirózsás forradalom katonájának akkor még élt a dédapja: Gergely apó. A 86 éves öreg ember, amikor meghallotta, hogy Pesten kitört a forradalom, elővette a szekrényében porosodó vörössipkáját, negyvennyolcas katonaruháját, magára öltötte és szekéren fölvitette magát a forrongó fővárosba. November 16-án ott volt ő is dédunokája oldalán az Országház előtti Kossuth téren, ahol törvényesen is megvalósult a köztársaság és Károlyi Mihály lett az új magyar állam vezetője.

Gergely apónak könny szökött a szemébe. „Drága gyermekeim — mondta —, úgy érzem magam, mint azon a hetven év előtti március 15-én. Akkor is ugyanúgy lelkesedtünk, ugyanúgy hittünk a boldogabb magyar jövőben. Hittünk és a halállal is szembenéztünk. De letiportak bennünket és hét évtizedes síri csönd borult a hazára. Ti azonban nem fogtok elbukni gyermekeim, mert ti erősebbek vagytok, és ez még csak a kezdet. S ha kitartotok, eljuttok odáig is, ahová Oroszország népe jutott..."

A 80 éves Bolyos Márton tekintete a múltba révedt: „Igaza volt Gergely apónak! — mondta. — Az az őszirózsás forradalom csak a kezdet volt. Elindítója egy múltat elsöprő nagy-nagy viharnak, amely 1919 tavaszán bontakozott ki igazán és elvezetett a Tanácsköztársasághoz."

Füleki János

Forrongó tömeg a pesti utcákon. Munkások, kézművesek, katonák követelik jogaikat

KÁROLYI MIHÁLY

TÖRTÉNETEK A BÁTORSÁGRÓL

Születésnapot ünnepelünk. Hatvanadikat...
Ha kimondjuk a szót, Komszomol:
szovjet fiatalokra, vidám lányokra és fiúkra,
a hazaszeretet hőseire,
merész tervezőkre, bátor építőkre,
a jövő formálóira gondolunk.
Azt kívánjuk barátainknak, hogy tetteikkel
továbbra is mutassanak példát az úttörőknek,
hogy erőben, egészségben dolgozzanak,
hogy valóra váljon minden elképzelésük.

A jég hátára épített folyó

Mareszjev, a hős pilóta, a II. világháború idején, az ellenséges repülőkkel vívott harc során gépével lezuhant. Súlyos sérülése, vérző sebei ellenére tizennyolc kilométeren át vonszolta magát előre, hogy elérje saját alakulatát. Mindkét lábát amputálni kellett, de műlábakkal újra vezetni tanult, újra repülőbe ült, hogy tovább harcolhasson a fasiszták ellen. Amikor megkérdezték tőle, hogy honnan ez az emberfeletti akaraterő, csak ennyit felelt:

— Komszomolszk építője voltam!

Tizennyolc éves korában Távol-Keletre utazott, hogy részt vegyen a Komszomol nagy vállalkozásában, az új ipari központ, Komszomolszk város felépítésében.

A tajgában kijelölt települést akkor még csak folyón lehetett megközelíteni és ha az Amur vize befagyott, senki fia el nem jutott oda. Mareszjev türelmetlen volt. Néhány társával gyalog vágott neki a négyszáz kilométeres útnak. Hatalmas jégtorlaszokon, hóbuckákon verekedte át magát. És eljutott az építkezéshez.

A tél 1934-ben a szokásosnál hosszabbra nyúlt. Kiürültek az éléskamrák, áldozatait szedte a skorbut. De az éhségnél, a vitaminhiánynál is elviselhetetlenebb volt a csontig hatoló hideg, a félelem a fehér haláltól. A fűrésztelepnek is le kellett állnia, mert a várostól hét kilométerre dolgozó erdei munkások nem tudták lefűrészelni a fatörzseket a befagyott folyón.

A fagyhalál közelsége gyors cselekvésre kényszerítette a fiatalokat. Mareszjevék összegyűjtöttek minden fellelhető szerszámot, fejszét, csákányt, ásót, lapátot és mentek az Amurra, csatornát építeni. Egymást váltva, éjjel-nappal vésték a jégpáncélt, nem törődve a metsző széllel, az arcukba csapódó szilánkokkal. A didergőket leheletükkel melegítették, s ha valakinek jéghez fagyott a csizmája, közös erővel szabadították ki.

Kimondhatatlan boldogságot jelentett, amikor bekapcsolták az óriásszivatytyúkat, s a jégfolyóba ömlő vízzel megérkeztek a fűrésztelepre az első rönkök. Folytatódhatott az építkezés, lehetett fűteni is...

Marite parancsnok

Amikor a litván Gubertasz Borisza végre kapcsolatot teremtett a megszállt területen működő illegális Komszomol-szervezettel és egyik társa elvitte őt az erdei búvóhelyre, nagyon meglepődött. A komszomolisták vezetőjében osztálytársát, Marite Melnikajtet ismerte fel. Azt a lányt, akit szótlansága, lassú mozgása miatt mackónak becéztek az iskolában.

A fiatalok elmondták neki, hogy Maritenek partizánosztaga is van. Részt vesz abban az akcióban, amelyiket „sínháború"-ként emlegetnek az emberek. A partizánok 207 ezer robbantást hajtottak végre az ellenség által bitorolt vasútvonalakon, s használhatatlanná tettek 1700 kilométer hosszúságú sínpárt.

Borisza is partizán lett. Marite mellett volt, amikor csoportjuk Ruda közelében levegőbe röpített egy lőszerrel teli szerelvényt. Ő még elérte az erdőt, de Marite útját elvágták a németek.

A lány egy domb mögé húzódva védte magát. Végül csak egy gránátja maradt. Már éppen ki akarta húzni a biztosítószöget, amikor észrevette, hogy egy falusi kisfiú fut a katonák felé. Ha eldobja a robbanószert, ő talán életben marad, de a gyerek... Lehanyatlott a karja. Tudta, hogy számára vége mindennek...

Marite meghalt, de egy kisfiú megmenekült a haláltól.

Ki ne szeretne élni? Különösen, ha fiatal, és ott áll a győzelem kapujában.

Mihail Jegorov gyermekkorában, ha elolvasott egy könyvet, mindig odaképzelte magát a hős helyébe, eljátszadozott a gondolattal, hogy ilyen vagy olyan helyzetben ő miképp cselekedne. Itt, a berlini csatában azonban a valóságban kellett döntenie. És ez a döntés az életébe kerülhetett volna.

A zászló hadművelet

Amikor Nyusztrojev katonái megrohamozták és elfoglalták a Reichstag épületét, a százados magához hívatta őt és Kantarijá, és egy zászlót adott át nekik:

— A legjobb harcosaim vagytok. Azt szeretném, ha ti tűznétek ki a lobogót. Nemet is mondhattok, mert a tetőre kijutni kockázatos.

Nem tudtak nemet mondani. Lelkesítette őket a történelmi jelentőségű feladat. Hiszen, ha a Reichstag ormán sarló-kalapácsos vörös zászlót lobogtat a szél, ez a közelgő győzelem jeladása lesz, arra ösz-

GOROG JÚLIA RAJZA

tönzi majd a szovjet katonákat, hogy továbbra is egy szívvel, egy akaratttal küzdjenek a végső ütközetben.

Jegorov, amióta a fronton harcolt, átélt néhány nehéz pillanatot. De talán még sohasem gondolt annyit a halálra, mint akkor, amikor a zászlóval a kezében, akrobatákat meghazudtoló ügyességgel, tornázta magát felfelé. A legutóbbi pihenőn a zászlóaljban arról beszélgetett barátaival, hogy mit csinál, ha hazatér...

Időnként egy-egy géppisztolysorozat kőporfelhőt kavart köréjük, de a hatalmas oszlopok mögé az ablakmélyedésekbe behúzódhattak, amíg a többiek el nem némították az orvlövészeket. Csakhogy a tetőn teljesen védtelenek lesznek, jó célpontul szolgálnak.

— Ijessz rá a bitangokra! Vedd tűz alá a szemben levő épületet — mondta Jegorov bajtársának, majd fölkapaszkodott a homlokzatra, hogy alkalmas helyet keressen a zászlónak...

Mihail Jegorov szakaszvezető és Meliton Kantarija tizedes 1945. április 30-án hajtotta végre a „zászló hadműveletet". És kilenc nap múlva már a Vörös Hadsereg világraszóló győzelmét ünnepelhette a Föld.

Faragó György

Város épül majd, de előbb földmérők indulnak a kijelölt terepre

A törött láb gyógyítása nemcsak orvosi feladat

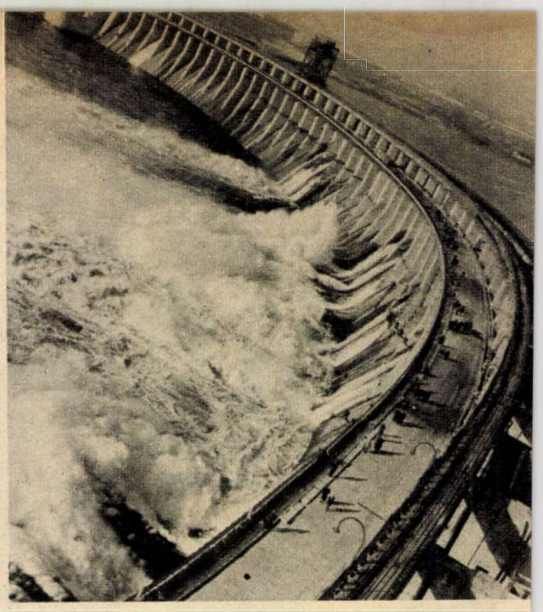

Erőmű a Dnyeperen. Komszomolisták építették

Marina Komolkina — huszonhárom évesen — képviselő a Szovjetunió legmagasabb államhatalmi szervében, a Legfelsőbb Tanácsban. Határozott, okos, körültekintő lány. Nemrégen történt, hogy választókerületében egy építkezés tervét tárgyalták, s már majdnem elfogadták a tervet, amikor Marina közbeszólt. Egy ligetet vett védelmébe: nem szabad kivágni a fákat, eltüntetni a parkot, a játszóteret! Az új városrészt a liget köré kell felépíteni. Napokig tartott a vita, de végül is Marina javaslata győzedelmeskedett.

Marina egyébként gyárban dolgozik, brigádvezető. Ott is megoldott egy nagy problémát. Öt új lányt kapott a brigádjába, akik még tapasztalatlanok voltak, nem tudták teljesíteni a normájukat, Marina pedig százhatvan százalékra teljesítette a magáét. Mégis azt javasolta, hogy a brigád tagjai ne egyenként kapjanak fizetést, hanem a brigád közös teljesítménye alapján — egyformán. Csodálkoztak rajta, hiszen az ő fizetése ezzel a felére csökkent volna. A brigádtagok „rákapcsoltak", s mindenki úgy megtanulta a szakmát, úgy dolgozott, hogy Marina egyéni példája nyomán egy év múlva a legjobban dolgozó és a legjobban kereső brigád lett az övéké.

Sok ilyen komszomolista képviselő van a Szovjetunióban. A Legfelsőbb Tanácsnak pontosan az egyötöde.

A „gyerek-elnök"

Amikor Iván Aparint kolhozelnöknek választották meg, a környéken igen sokan kételkedtek abban, hogy a „gyerek-elnök" megállja majd a helyét. De a falubeliek mind egy szálig bíztak benne, hiszen születésétől kezdve ismerik. Tudták, hogy milyen volt brigádvezetőként és hogyan küszködött a munka mellett a magasabb szakmai képzettségért.

A választás után hamarosan arról lett nevezetes, hogy a főiskoláról kikerülő mezőgazdasági szakemberek közül sokan kívánkoztak az ő kolhozába. Tudják, hogy a „gyerek-elnök" vezetésével egyre több modern módszert, új gépet alkalmaznak, és így természetesen egyre többet teremnek a földek.

Iván kolhoza körül sorra épülnek a szép házak, bölcsődék és óvodák. Nemrégen épült fel klubjuk is, ahol egyszerre négyszázötvenen szórakozhatnak.

Amikor azt kérdezték tőle, hogy mi az a módszer, amivel ilyen fiatalon vezető tud lenni, így válaszolt:

— Talán az, hogy megbecsülöm a másokban mindenképpen meglevő tehetséget. És mint a földet, ezt is termővé akarom tenni...

Az elmúlt tizenöt évben a Szovjetunióban háromszázhuszonhat olyan ipari létesítményt helyeztek üzembe, amelyek építéséből a komszomolisták oroszlánrészt vállaltak. Ilyen a Volgai Autógyár, az Azovsztál Kohómű 3600-as hengerdéje, az Alekszandrovszkoje—Anzsero—Szudzsenszk olajvezeték, a lipecki nagyolvasztó, s a világ legnagyobb vízi erőműve, a krasznojovszki...

Hegyeket elmozdítók

Napjaink legnagyobb ifjúsági építkezése Szibériában van. Évente mintegy hatezer fiatal költözik erre a vidékre. Óriási feladatra vállalkoznak. Arra, hogy feltárják a föld mélyében rejlő hatalmas kincseket, hiszen Nyugat-Szibéria már ma is az ország legjelentősebb olajtermelő körzete.

A Bajkál—Amur vasútvonal — a BAM — építése is komszomolistáknak való, nehéz, izgalmas feladat. Az ember nem járta tajgában vágnak utat, a szó szoros értelmében hegyeket mozdítanak el, hogy új sínpárok kössék majd össze az ország szívét Kelet-Szibériával és Távol-Kelettel.

Az űrhajós városa

A szovjet fiatalok nem Gagarinként emlegetik a világ első űrhajósát. Egyszerűen csak Jurijról beszélnek, mintha a legközelebbi barátjuk lenne, mintha ma is ott járna köztük, örök mosollyal az arcán.

Pedig Jurij Gagarin űrhajós meghalt... A komszomolista diákok éppen az ő emlékének tiszteletére építik fel Gagarin várost. Bármilyen főiskolára, egyetemre járnak is, nyaranta kőművesekké, ácsokká, villanyszerelőkké válnak. A Szovjetunió minden köztársasága elküldi diákosztagait, minden komszomolista szeretne legalább egy téglát hozzátenni a Gagarin város házaihoz.

Nyaranta szinte minden építkezésnél ott találhatók a diákok. Úgy hívják ezeket a nyári munkahelyeket, hogy a „fizikai edzettség iskolái".

— Az az értelmiségi munkára készülő fiatal, aki nem kóstol bele a fizikai munkába, soha nem lesz igazán jó elméleti szakem-

A TÖRTÉNET FOLYT

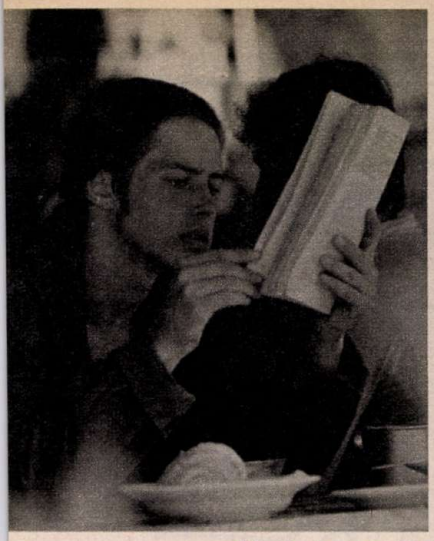

Akad olyan diák, akinek egy jó könyv is elég

A Bajkál—Amur vasútvonal a Távol-Keletre visz majd

☆☆☆☆☆☆☆☆☆

☆☆☆☆☆☆☆☆☆

ber. Kell, hogy tudja becsülni a munkát, a fizikai munkást, ezért jó, ha az egyetemen a fiatalok nemcsak elméletet tanulnak — mondta Alekszander Daskovszkij, a diák építőosztagok egyik vezetője.

A balerina

Az ember azt hiszi, hogy a balerinák olyan gyengék, mint a liliomszál. Szó ami szó, elég törékenyek. Ljubov Gersumova, a Novoszibirszki Operaház szólótáncosnője el is törte egyszer a lábát a próbán. Az orvosok szerint abba kellett volna hagynia a táncot, és más pályát választani — ugyanis a lába, többszöri sebészeti beavatkozás után sem forrt összse tökéletesen. Ljubának mindene volt a balett, titokban — otthon — gyakorolni kezdett. Óriási küzdelem volt ez! Kínlódás egy elérhetetlennek látszó célért. És Ljuba rácáfolt az orvosokra, nemsokára újból színpadra léphetett.

Azóta bejárta a fél világot, híres balettcsillag lett belőle. Amikor a várnai nemzetközi balettversenyen díjat nyert, bizony sírva fakadt. Akik ismerték, tudták, hogy azok nem egyszerű örömkönnyek, hanem magukban hordozzák az akaraterő győzelmét is.

Szigeti Piroska
FOTÓ: APN

ATÓDIK

Egy komszomolista a harminchat millióból. Ennyi tagja van a Szovjetunió kommunista ifjúsági szövetségének

24+1

A budai Marcibányi téri énekzenei iskola tanári szobájában Koltai Endréné osztályfőnök fogadott:

— Maga akar beszélni a nyolcadikosaimmal? Akkor mehetünk is.

A gyerekek tudták, mit akarok. Már említette nekik a tanárnő, aki szó nélkül leült az utolsó padba.

Megismételtem, hogy azt szeretném hallani tőlük, miért tartják őket mások jó közösségnek?

Szavaimat hosszú hallgatás követte. Végre valaki megtörte a csendet:

— Szívesen csinálunk mi bármit, de később már nem szeretünk róla beszélni.

Rózsi néni szavai után a hallgatag osztály fellélegzett, majd lassan megeredt a nyelvük.

— Volt egy bajjal tele kirándulásunk — kezdte Eisenhut Hilda. — Egy vidékről felkerült buszvezetővel indultunk Salgótarjánba. Teljesen eltévedt a főváros utcáin, végül nekünk kellett őt kikalauzolnunk Budapestről. Később, az országúton elromlott a busz. Hogy minél hamarabb tovább mehessünk, a fiúk segítettek az autószerelésben. Amikor végre beindult a motor, nyakig olajosan táncoltak örömükben. Ekkor kezdődött az egész napos eső. Sok szépet láttunk mégis. Csak a fiúknak

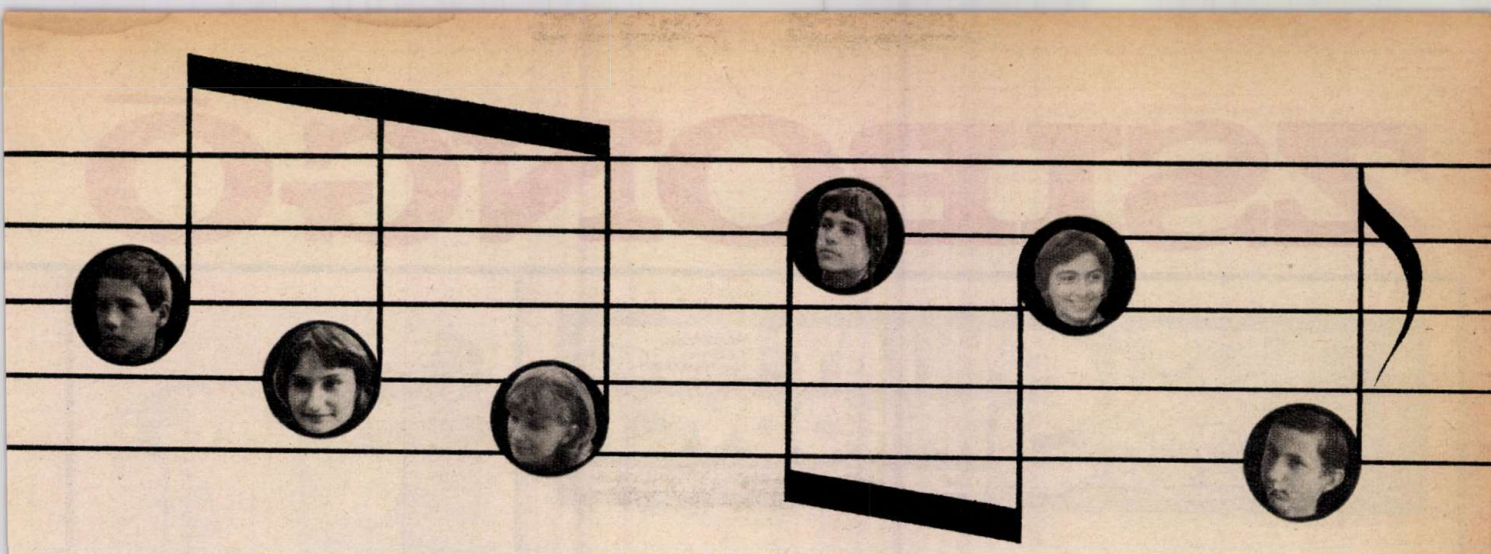

hiányzott nagyon a focizás. Képesek voltak csuromvizesen is játszani. Mi lányok, addig türelmesen dideregtünk a buszban.

— Ötödikben nagy civakodással kezdődött a raj élete — vette át a szót Mohai Gábor. — A legügyesebb, a legerősebb gyerekekből gyorsan megszerveztünk egy őrsöt és mindig mi győzedelmeskedtünk a „maradékból" létrejött őrs felett. Végül belátták, hogy ez nem igazság.

Aztán vitába keveredtünk saját csapatvezetőségünkkel is. A 4024-es Bartók Béla Úttörőcsapatban akkor már két Petőfi raj volt, de mi is ezt a nevet akartuk. Lehet, hogy ez volt összetartásból az erőpróbánk. Aztán a szép szó hatására Radnóti raj lettünk.

Lassan kialakultak az osztály közös ünnepei. Ma már évente huszonnégy + egy születésnapot tartanak, hiszen Rózsi néni is beletartozik a közösségbe.

Tavaly, mint hetedikesek ők búcsúztatták a végzős nyolcadik á-t. Erre az ünnepre hónapokig készültek. Egész nyomozó brigádok foglalkoztak egy-egy gyerekkel, hogy kiderítsék, mivel szerezhetnek neki leginkább örömet. Nem értékes, inkább kellemes, kedves meglepetést akartak szerezni mindenkinek. Annak a nyolcadikosnak, aki majd a külkereskedelemben szeretne dolgozni, egy papírmasé diplomatatáskát adtak, teleragasztva sok-sok külföldi szállodacímkével. Az osztály „kosaras reménységének" mini kosárpalánkot készítettek, melynek hálójában egy rágógumi golyó helyettesítette a labdát.

Az együtt töltött idő alatt szinte elfelejtettek veszekedni, pedig a szókimondást mindenki megtanulta náluk. Így válhatott valóra az a javaslat, hogy lyukasórákon is a tananyaggal foglalkozzanak. A magyarórákra például Végh Kati és Viszkidenszki Zsófi előre felkészült. Elmagyarázták az anyagot, közösen megbeszélték, majd leckét adtak az osztálynak. Rózsi néni szerint elég volt egy rövid ismétlés az egyhónapos „kiesés" pótlására.

— Nálunk mindenki szereti a zenét — mondta Dékány András —, nagyon szeretünk együtt énekelni, szeretjük a komoly zenét és a könnyűzenét is. Sokat járunk együtt moziba, színházba.

— Jól ismerjük egymást — folytatta Keri, vagyis Keresztény Zsuzsa —, hamar eldöntjük, hogy melyik munkára ki a legalkalmasabb, így aztán nem kell vitatkoznunk.

— Kisdobos őrsi nevünket tavalyig őriztük — mesélte Szántai Péter. — Szeptemberben Pacsek Jóska felírta a hirdetőtáblára, hogy mikor és hol találkozunk. Közben a kisdobosok kíváncsian körülállták. Amikor a nagy lakli hetedikes aláírta, hogy „Katica őrs", a kicsikből kitört a kacagás. Nagy vita következett. Végül ezt a problémát is szavazással döntöttük el. Megváltunk a kedves Katica névtől.

Madari Éva és Keri kezeli a raj könyvtárát.

— Az osztály hordta össze az egészet — közölte Éva. — Saját könyveinken kívül vásároltunk összeadott zsebpénzből és az összegyűjtött hulladék árából is. Sokat olvasunk, részt veszünk minden vetélkedőn, az iskolában és az úttörőházban is.

*

De hiszen ilyen közösséget sokat találhatnánk az országban! Miért akartam én mégis éppen ezt a kis huszonnégy tagú rajt és osztályfőnökét bemutatni? Mi van bennük, ami engem is megfogott?

Az az őszinte tanácstalanság, ami a szemükben kerekedett, amikor saját erényeikről kellett beszélniük. Az a nagylelkűség, amivel túlteszik magukat a jól végzett munka fáradalmain. Az egymás véleménye iránti természetes tisztelet. Végül a feltétlen összetartozás hangulata, ami miatt a beszélgetés végén én is szívesen maradtam volna még velük.

Gebri Antal
Fotó: Gámán Gábor

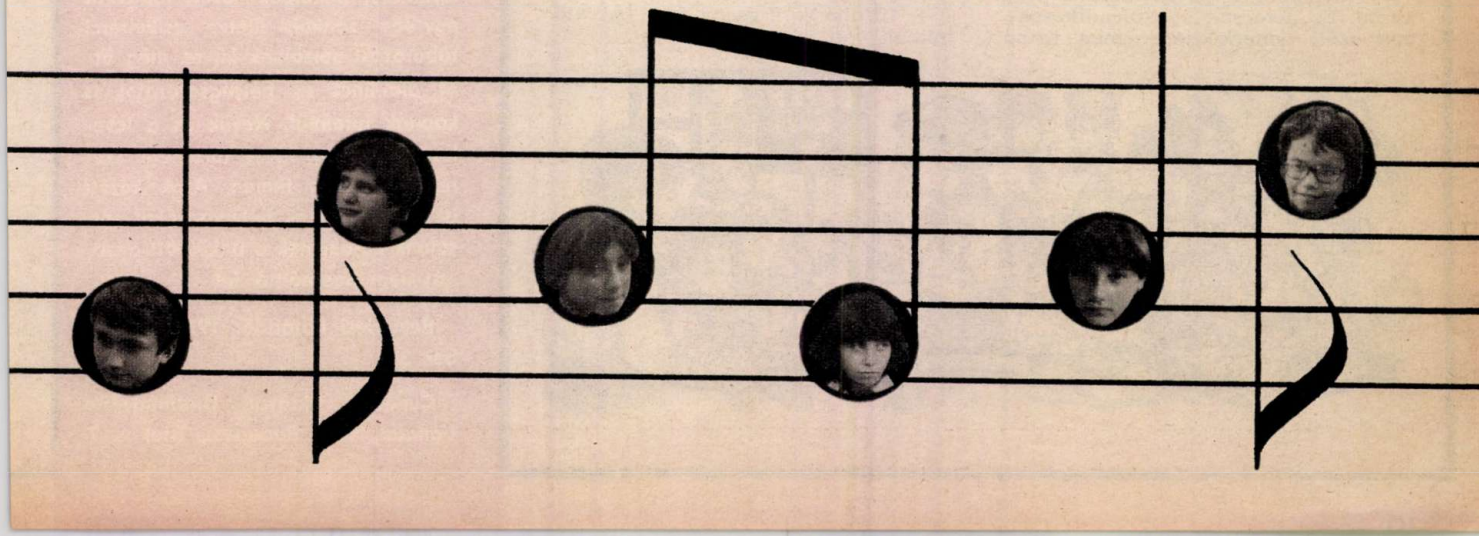

ZSIBONGÓ

Lengyel testvérlapunk 30 éves

A Pajtás sokszázezer olvasója nevében szívből köszöntjük lengyel barátaink kedves képeslapját, amely immár három évtizede nyújt segítséget a harcermunkához és hangulatos írásaival, fotóival, rajzaival jó kedvre deríti olvasóit. Hurrá, hurrá Swiat Mlodych!

W imieniu setek tysięcy czytelników „Pajtás", z całego serca pozdrawiamy barwne pismo polskich przyjaciół, które już od 30 lat pomaga w pracy harcerskiej i przysparza młodym czytelnikom wiele radości swoimi mastrojowymi artykułami, fotosami i rysunkami.

— Ünnepélyes csapatgyűlésen emlékezzetek meg a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 61. évfordulójáról.

— November a pályaválasztás hónapja. Ez nemcsak a nyolcadikosoknak szól; ismerkedjetek meg valamennyien a legkülönfélébb szakmákkal.

— Nyújtsatok segítséget a kék- és vörösnyakkendős próbára készülő kisebb barátaitoknak.

— Megkezdődnek a téli úttörőolimpia járási, városi, kerületi döntői.

— Ne feledkezzetek el a tömegsportról sem (túrázás, kerékpározás stb.).

— 60 évvel ezelőtt, 1918. november 24-én alakult meg a Kommunisták Magyarországi Pártja. Köszöntsétek a veterán harcosokat, a kiemelkedő munkát végző kommunistákat!

— Adjatok számot arról, hogy a VI. Országos Úttörőparlamenten kapott pártmegbízatást hogyan hajtottátok végre. A jelszó ez legyen: Jelentjük a pártnak. (Lapozzátok fel az úttörőzsebkönyv 44. oldalát.)

— Ifitoborzó a csapatban. (A rajotoknak van ifjúvezetője?)

– Látom, nagyszerűen tudod a leckét. Úgy mondod, mintha könyvből olvasnád . . .

– Hát . . . hát könyvből . . . az túlzás.

Diafilm a levélbarátságról

Leveleztek külföldi gyerekekkel?

Kaptatok-e már levelező társaitoktól hazájukat bemutató, szép színes képeslapokat, bélyegeket? Ha igen, küldjétek el a Diafilmgyártó Vállalat szerkesztőségének, hogy felhasználhassuk a magyar és külföldi gyerekek barátságáról szóló diafilmünkhöz. Olyan levelezőlapokat, bélyegeket várunk, amelyeken jól látható az illető ország egy-egy jellegzetes tája, városképe, népszokása, népviselete. Írjátok meg a levelező barátság születését, érdekes eseményeit is!

A legszebb levélgyűjteményt és történetet beküldők között fődíjként egy-egy zánkai, illetve csillebérci táborozást sorsolunk ki, és még öt-öt diafilmet és bélyegsorozatot is kapnak jutalmul. Nevük és a levelező barátság rövid története szerepel majd a filmen. Azok között is diafilmeket és bélyegsorokat sorsolunk ki, akiknek a beküldött anyagát nem használtuk fel.

Beküldési határidő: 1978. november 30.

Címünk: Magyar Diafilmgyártó Vállalat, 1145 Budapest, Titel u. 7.

A Pajtás TÁVIRATI IRODÁJA JELENTI

EGY ÜZEM, EGY JÁTSZÓTÉR elnevezéssel indított mozgalmat a celldömölki tanács és a népfront bizottság. A vállalatok és szövetkezetek összefogásával három játszótér már el is készült. Az építők a játszóterek fenntartásáról és a legkülönfélébb játékokkal való ellátásáról is gondoskodnak.

KÉPZŐMŰVÉSZETI STÚDIÓT avattak Mátészalkán. A stúdióban festő, linó, fafaragó és szobrász csoportok működnek, amelyekben sok segítséget kapnak a képzőművészet iránt érdeklődő gyerekek és felnőttek.

A NÉPSZÍNHÁZ TÁRSULATA tervszerűen készül a gyermekek nemzetközi évére. A legifjabb nézőközönség kedvébe járnak a Pinokkió című mesejátékkal, a Hagymácska különleges kalandjai című Rodari darab bábszínpadi feldolgozásával. A tervek szerint Gárdonyi Géza: A láthatatlan ember című művéből is készül színpadi produkció. A jövő évben a nicosiai (Ciprus) gyermekszínház egyik rendezője is ellátogat Budapestre és egy új gyermekdarab rendezésére vállalkozik.

HAZÁNK LAKOSSÁGÁNAK ma már több mint a fele városlakó. Ez a szám tovább növekedik. A szakemberek véleménye szerint az ezredfordulón minden tíz ember közül hét városban fog lakni.

VÉGEZZÜK EL EGYÜTT A NYOLC OSZTÁLYT! Ezzel a jelszóval indítottak mozgalmat több Vas megyei iskolában. Főként olyan helységekben, ahol elég sok cigánygyerek jár iskolába. Felnőttek és gyerekek egyaránt segítik a túlkoros és osztályismétlő tanulókat, hogy ők is elvégezhessék az általános iskolát. A tapasztalat szerint ugyanis a munka mellett már igen nehéz tanulásra serkenteni azokat, akik csak hat vagy annál kevesebb osztályt végeztek el gyerekkorukban.

VERNE ÉS A CSILLAGOK címmel új műsort mutat be a Planetárium. Az előadást Verne regényeiből vett részletek, s az író korából származó illusztrációk színesítik.

Kémény az osztályban

A kéményeket általában beleépítik a falba. Kivéve a fővárosi Mauthner Sándor utcai Általános Iskolát, ahol a kémény a tanteremben áll. Körülbelül 3–4 évig tatarozták az épületet, ahogy a gyerekek mondták: „Az építészek biztosan nem találtak más megoldást, s ezért van a matematikai előadóteremben még egy új kémény is!"

Egyesek szerint hangulatos így a terem, mert sokkal több a sarok, mert télen ez a legmelegebb osztály, mert el lehet bújni a tanár szigorú tekintete elől. Persze, a vélemények megoszlanak. Szilágyi Andris, aki a kémény előtt ül, megnyugtatónak érzi, hogy nem piszkálja senki hátulról.

Komolyra fordítva a szót: semmiképp nincs helye a kéménynek a tanteremben! Mit szólna az építész, ha az ő szobája közepén hirtelen egy kémény nőne?

Karja vagy tarja

Nyolc-tíz ember áll sorban az ABC áruház hentes részlege előtt. A soronkövetkező: egy apró emberke, másodikos lehet. Kezében cédula, anyja írását betűzi:

— Kérek szépen öt sze-let far... nem!... karját.

A felnőttekből kitör a nevetés, csak Feri bácsi, a hentes veszi komolyan a kérést, előrehajol, homlokát ráncolja:

— Biztosan rosszul olvastad, mert karja Feri bácsinak, meg a többi embernek van, a disznónak tarja van.

— Igen, tarját! — könnyebbül meg a gyerek, s míg Feri bácsi kiválasztja és levágja az öt szelet húst, a fiú arcáról elpárolog a mosolytól támadt pirulás.

Aztán Feri bácsi megkerüli a pultot, elkéri a gyerek kezéből a cédulát, összeszedi a négy-ötféle vásárolni valót, s a kosárba teszi.

A sorbanállók békésen várakoznak, egyikünknek sem jut eszébe, hogy felelősségre vonja az eladót: miért hagyta el a pultot.

Rejtvényes összejövetel

A jászberényi 4663-as számú Háy Mihály Úttörőcsapat örsvezetői szeptember végén együtt beszélték meg ez évi tennivalóikat. Az új ismeretek megszerzése mellett jutott idő a játékra is. Képünkön: óriás keresztrejtvényt fejtenek.

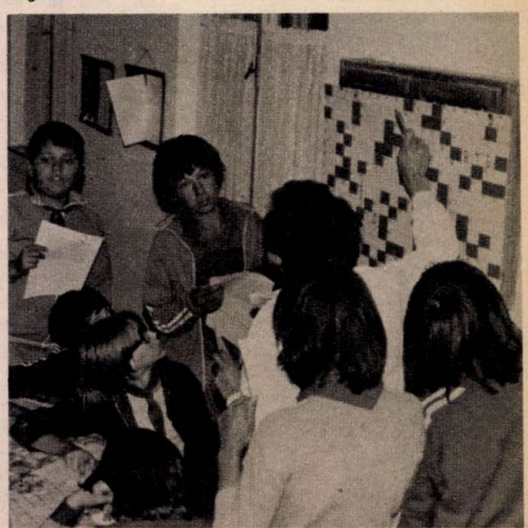

6

GERŐ JÁNOS:

EGY NYOMOZÁS TÖRTÉNETE

A régészek honfoglalás kori település maradványaira bukkantak a kis falu határában. Még az ősz beállta előtt szeretnék feltárni a múlt nagy kincsét, de nem kapnak segédmunkást az ásatáshoz. Bihari Gyula régész professzor elfogadja a gyerekek segítségét, akik nagyon boldogok, hiszen az ásatás izgalmas kalandot ígér. Pedig még nem is sejtik, hogy egy ember a faluból, velük egy időben, egyéni akcióba kezd, barbár módon túrja szét a lelőhelyet és eltulajdonítja az ott talált kincset.

Mint egy krimi... Folytatódik a történet. Jön az ősz, szétszéledtek a kincskeresők. Vajon mi lesz az ellopott aranytárgyakkal?

Az utolsó napok meglehetősen nyomott hangulatban teltek el. Keveset beszéltek, a gitár ritkán került Székely Tamás kezébe, s ha igen, borongós hangulatú dallam szállt belőle.

A közelgő ősz miatt előbb-utóbb csomagolni, meg újratemetni kellett volna (a kutatószelvényeket, a még leleteket rejtő árkokat), de miért nem később, miért előbb? Nem titkolták egymás előtt sem a rosszkedvüket. Nyíltan beszéltek arról is, milyen nagy szamárságot követtek el a nyár elején, amikor csak unatkoztak, ténferegtek, és tudomást sem vettek az orruk előtt folyó ásatásról.

Kormos se dicsekedhetett túlságosan jó kedvvel. Nem kalandozott messzire, nem kergette a nyulakat, itt töltötte minden percét. Megérezte, mi készül. Nyugtalan lett, hol a gyerekekhez, hol a felnőttekhez dörzsölődött, látszott rajta, így még soha nem vágyott szeretetre. És talán a munkája fontosságára is így akarta felhívni a figyelmet.

A professzor vette észre Kormos túlzott sürgölődését.

— Fiúk, lányok! — mutatott a pulira —, a főcsősszel mit kezdjünk tavaszig?

Ez eddig még senkinek sem jutott eszébe. Pedig Kormos úgy hozzánőtt az ásatáshoz, mint bármelyikőjük. Gondot kell rá viselni, mert szegényebbek lennének nélküle jövőre.

Javasoltak mindenfélét, de egyik ötlet se volt életrevaló. Gyöngyös még azt is kitalálta, hogy ő majd hazaviszi Budapestre, a lakásába. A tizedik emeletre. Ilyen szabadsághoz szokott pulit egy vasbeton házba! Egyedül Csikesz Zsolt mondott elfogadhatót:

— Nekünk most nincs kutyánk, nálunk biztosan meglehet. Majd beszélek édesapámmal. Amíg nem lesz nagyon hideg, hozok ki neki ennivalót. Amíg itt marad, őrzi az ásatást is. Ha meg felfagy, hazaviszem.

Ezt a megoldást mindenki kitűnőnek tartotta. A „főcsősz" ügye megoldódott.

A kerti traktornak a csomagolás, költözködés idején igazán használ látták. Mi minden maradt még kint a terepen, csak most lehetett látni. Azt kézi erővel és gyalog becipelni a csőszházba nagy fáradság lett volna. Így meg játszi munka lett belőle. Bálint még segítséget se kért, csak ha nagy darabot kellett megemelni. Egész nap pöfögtette a kerti traktort, hordta vele a ládákba, zacskókba rakott leleteket, a szerszámokat, még a tüzeléshez felhasználható fadarabokat is behordta a csőszházhoz.

Peszéri bezzeg nem kételkedett már Bálint tudományában. A mindig nála levő pálinkásüvegből kortyolt néhányat, ha elhaladt előtte a traktor, és ilyenkor magának dörmögte:

— Micsoda ügyes kis masina, a fene egye meg... — Később hozzátette: — Jobb is, ha pakoltok, mert én egy nappal se maradnék tovább. A számításomat én már megleltem, ez hát elintéződött...

Ebben az évben a szeptember negyedike vasárnapra esett. Az évnyitó már megtörtént, de a tanítás is megkezdődött. A telepről ezen a napon utazott el Gyula bácsi és Gyöngyvér az állami gazdaság IFA teherautójával.

De hiába kezdődött meg az iskola, az ifjú régészek sehogysem zökkentek vissza a régi kerékvágásba. Nem a tanulással volt baj, hanem a hangulattal. Gyula bácsi meg Gyöngyvér nélkül üres lett az életük, beláthatatlan távolinak tűnt a jövő, a hetvennyolcas év szünideje.

Zsoltnak is nagyon hiányoztak a professzorék, de neki ráadásul még Gizi is, akit édesanyja hazavitt Szabó Gézáéktól a tanévkezdésre. Már két hete folyt a tanítás, azóta egyszer találkoztak mindössze, az elmúlt vasárnap, amikor Börcsök Miska bevitte a Zsigulijával a városba.

— Azt hiszed, én nem vettem észre, hogy te meg Gizi majd felfaljátok egymást a szemetekkel, te hőscincér — mondta megfellebbezhetetlenül, amikor a kocsijába beengedte. — Egyórás dolgom akadt, addig megkeresheted, ha szerencséd van.

Vita nem lett a dologból, mert Zsolt szólni sem tudott, csak irult-pirult zavarában.

— Na mi van, megnémultál? — kérdezte Börcsök Miska, és mert mellette ült, félkézzel jól hátba vágta.

A „hőscincér" félszegen dörmögte:

— Te mindenből tréfát csinálsz...

— Tréfát? Ha három évvel idősebb lenne, lecsapnám a kezedről, olyan klassz kis csaj — nevetett Miska.

Zsolt önérzetesen kihúzta magát az ülésen, most már hangosabban mondta:

— Azt szeretném én látni!

— De biztos vagy a dolgodban! — csapott le rá a nagyfiú. — Különben az a jó, csak így ér az egész valamit, ezt nekem elhiheted. Ha már bizonytalankodni kell, hogy hozzád húz-e igazán, vagy máshoz, megette a fene az egészet.

A várost harminc perc alatt elérték. Itt ronda, hideg őszi eső szemerkélt, és őt Miska kitette a Kossuth utca sarkán, ahol majd egy óra múlva találkozniuk kell. Most már nem volt

olyan biztos a dolgában, mint az imént, sebesebben vert a szíve, s azt latolgatta magában, mit mondjon jövetele okáról Gizi édesanyjának? Talán elég csak annyi: látni akarta. Vagy mégsem... inkább azt mondja: ásatóktól hozott üzenetet, azt, hogy minden rendben van, Kormossal együtt. Ami tökéletesen igaz annak a hozzáadásával, hogy neki Gizi borzasztóan hiányzik. Hiába van a telepen szőke, kékszemű lány három is, úgy elnéz a fejük felett, mintha a világon se lennének. Gizivel elég volt, ha összetalálkozott a pillantásuk, máris értették egymást. „Jól vagy? itt vagy! örülök neki!" — ilyeneket üzentek a tekintetükkel.

Annyit tudott, hogy tizennyolcas szám, és szőlőlugas vezet a házhoz. Ezt Gizi többször lefestette neki. Most ott állt az ajtóban, nyomta a csengőt és hallgatta az éles berregést, ami az utcára kihallatszott.

Csak arra emlékezett, hogy kijött egy szőke fiatalasszony, Gizi anyukája. Gyorsan elhadarta neki, mi járatban van és tudomásul vette: azonnal küldi Gizit.

— Hogy kerülsz ide? — kérdezte a lány, az örömtől mosolyogva.

— Már csak harminc percem van, Börcsök Miska hozott — suttogta Zsolt. — Látni akartalak.

— Gyere, menjünk sétálni — húzta magával Gizi.

Ennyit mondtak egymásnak, utána semmit sem birtak szólni. Kezüket némán összeérintették, és az elmondott mindent. Az utcán Gizi esőkabátja szárnya alá vonta a fiút, közben szeretett volna közelebb kerülni hozzá ennek ürügyén, de a könyökével távol is tartotta magától a fiút.

— Miattam jöttél? — kérdezte sokára Gizi.

— Mit gondolsz? — felelte Zsolt. — Ki miatt jöttem még?

— Tudod — felelte Gizi sértődés nélkül —, én már elgondoltam, hogy te meg én, valamikor ilyen ásatást együtt csinálhatnánk. Gyula bácsi Gyöngyvérnek az apja lehetne, nem vetted észre? De te, meg én, ha erre adnánk a fejünket...

Rótták a járdát a csepergő esőben, kerülgették a felnőtteket és örültek egymásnak. Mindketten régen várták a találkozást, mégis zavarban voltak.

Olyan sok mindent kellett volna mondani, és amikor végre itt voltak együtt, nem sikerült elmondani. A fiú arra ügyelt, hogy ki ne kerüljön az esőkabát alól, a lány meg arra, hogy el ne engedje a kezét.

Még le se telt a megállapodott idő, Miska már fékezett az aszfalton.

— Na, szép pár, gyorsan egy cvikipuszit, és már megyünk is! — harsogta a kocsi leeresztett ablakán át. Ők meg majd a földbe süllyedtek szégyenükben. Még az lenne a furcsa, itt mindenki előtt. Izzadt tenyerüket még utoljára összeszorították, ha lehet, még erősebben, mint eddig.

— Megint jövök, ha lesz kocsi — suttogta Zsolt.

(Folytatjuk)

Ünnep a várban

– Valóban felejthetetlenül szép ünnep volt az a pár óra szeptember 29-én a Budai Vár ódon falai között. A jánoshalmi Szatmári Sándor Úttörőcsapat ünnepe. Patronálóik segítségével több mint hatszázan jöttek ide; kisdobosok, úttörők, vezetők. Tisztelegtek csapatzászlójuk előtt és megfogadták, hogy ebben az úttörőévben is nemes tettekkel gazdagítják a körülöttük épülő, gyarapodó világot.

Régi hagyomány náluk ez a szeptember 29-i csapatkirándulás. Jártak már Pákozdon, Visegrádon, Pusztaszeren, Szigetváron. Történelmünk aranybetűs és vérrel áztatott helyein. Több ez, mint kirándulás s több egy ünnepélyes csapatgyűlésnél. A szívben kitörölhetetlenül megmarad a pár óra emléke.

Gaál Zoltán

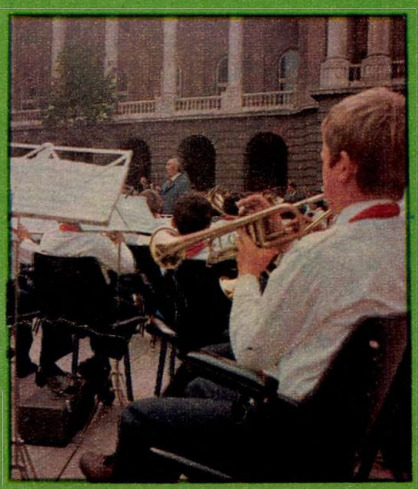

Megszerettem
azt, amit láttam,
a tűz lángját, az égetést,
a színét változtató cserép gyönyörűségét.
A kemencéből visszaverődő fényeket
most is csodálattal nézem,
azért mert itt terem

A MISKA KANCSÓ!

— Hogyan kezdődött az ismerkedés az agyaggal? — kérdeztem Kántor Sándor fazekasmestert, a Népművészet Mesterét.

— Úgy, hogy a községben dolgozó Ácsi Kovács János fazekasmester inast keresett. Én nem tanulhattam tovább, kenyeret kellett keresnem. Elszegődtem hát hozzá, tizenkét éves koromban. Fizetésem ugyan nem volt, de a négyéves szerződés ellátást és szakmát jelentett. Nem ismertem a fazekasmesterség világát, de nem volt más választásom. Ácsi Kovács Jánosnál ismertem és szerettem meg az agyagot. Gyönyörűség volt nézni, hogyan formálódtak valósággá a kezeim között a tányérok, csuprok, korsók, miként lett a holt anyagból eleven tárgy.

— Gyerekkoromban az edények többnyire agyagból készültek. A legtöbb cserépáru a tálakból, a vízkorsókból állt. Már akkor borzasztóan kíváncsi voltam, hogy milyen a belseje. Szerencsére, persze akarva-akaratlanul, a vízhordásnál jó néhányat összetörtem. Ekkor bámultam el, hogy milyen egyszerű a belseje.

— Mi történt a négy év befejeztével?

— Tizenhét éves voltam, amikor felszabadultam. Ott álltam a szakmában, fiatal mesterként, egy fillér nélkül. Debrecenbe utaztam és megkértem az Iparkamara titkárát, hogy segítsen a továbbtanulásomban. Bár a titkár mindent megígért, én inkább a nagybátyámban bíztam. Segítségével a pécsi Zsolnay Porcelángyárban helyezkedtem el. Még ebben az évben megkaptam a debreceni titkár levelét: fölvettek az ungvári szakiskola mesterképző tanfolyamára. A gyár és az iskola segítségével végül én is úgy éreztem, hogy most már valóban fazekasmesterré váltam.

— Ezután nyílt meg a Kántor-műhely?

— Á, dehogy! Közbejött az első világháború. Behívtak katonának. Lóápoló lettem Cegléden, majd 1918-ban súlyosan megsérült a karom a fronton. Kétségbeestem. Mi lesz az agyaggal? Budapestre szállítottak és ott meggyógyult a karom. Vöröskatonaként harcoltam, amíg lehetett.

— Már 25 éves voltam, amikor megpróbáltam műhelyt alakítani. Rengeteg gonddal, kevés pénzzel és kis tudással. Ismét szerencsém volt. Az egyik kastélyban huszonkét kályhát kellett újjáalakítani. Megcsináltam! Ebből a pénzből vettem meg életem első fazekaskorongját és a hozzávaló szerszámokat. Amikor még mesteremnél, Ácsi Kovács Jánosnál dolgoztam, akkor már kiderült, hogy gyors a kezem. Észrevettem, hogy a mesternek nem nagyon ment a díszítés. Nekem gyorsan és szépen sikerült minden. Rámbízta. Először csak másoltam a mintákat, majd újakat találtam ki. Ami akkor a többieknek félnapi munkát jelentett, nekem negyed óra alatt ment! Még ma, 85 évesen sem tudok lassan dolgozni. Múltkor mondták, hogy a mai napi norma 50—60 tál korongozása. No, mondom, gyertek csak! Nekiültem, s vén fejemmel egy óra alatt 56 darabot korongoztam.

Kántor Sándorral együtt 100—120 mester is végzett, de hamar otthagyták a szakmát, mert nem bírták az iramot. Műhelyében csak az maradhatott meg, aki szépen és gyorsan dolgozott. Nagy volt a verseny. Az ország 1200—1300 fazekasa közül csak hárman-négyen álltak ki a próbát.

— Mi mindent kellett tudni ehhez a mesterséghez?

— Sokat! Jó kézügyesség, szín- és formaérzék, ép idegek, jó fizikai erő, a kéz és a láb összehangoltsága és még sorolhatnám tovább. Nekem jó izmaim voltak, mindig szerettem tornázni. Még 82 éves koromban is gyűrűhintáztam a kertben, csak azután hagytam abba, hogy elütött egy autó. Azóta „csak" tévétornázom. No, hol is hagytuk abba? ... Amikor végre a saját műhelyemben dolgoztam, először csak a mindennapi kenyérért küszködtem. Hosszú évekig mást sem csináltam, mint használati edényeket, hogy minél többet keressek.

— Meddig tartott ez az időszak?

— Ó, nem sokáig. Öt év múlva már néhány tárgyat kiállításon is bemutattam. Ez volt életem első nagy büszkesége, ezen a kiállításon kaptam az első bronzérmet.

1928-ban a Kaposvári Iparkamara ezüstérmét, 1929-ben a Szegedi és a Debreceni Iparkamara aranyérmét nyerte el. Soksok érem és díj után 1953-ban a Népművészet Mestere címmel, 1958-ban a Brüsszeli Világkiállítás nagydíjával, 1962-ben a Szocialista Munkáért Érdemrenddel jutalmazzák kiemelkedő munkásságát.

— Karcagon még nem tudták, hogy hol a műhelyem, de a

ITT TEREM A

Bécsből jövők már megtaláltak. 1932-ben Tokióból is kértek tőlem tányérokat. Ma már a világ minden táján ismerik a híres Miska-kancsókat.

Ha csak azokat a tányérokat raknánk egymás mellé, amelyeket Kántor Sándor 72 év alatt készített, bizony Stockholmig érne a sor. Pedig mi mindent készített még!

— Az akaraterő sokat számított az életemben. Akartam, hogy többet tudjak, mint mások. Akartam, hogy szebb tálat készítsek, mint a mesterem. Akartam, hogy mindaz megvalósuljon, amit elképzeltem. Akartam, hogy a Közép-Tisza táján, ahol a fazekasoknak nem volt egyéni stílusuk — legyen. Akartam, hogy Karcagnak hírnevet szerezzek, akartam, hogy a fazekasmesterségből fazekasművészetet teremtsek!

És sikerült!

Forrai G. János
Fotó: Gámán Gábor

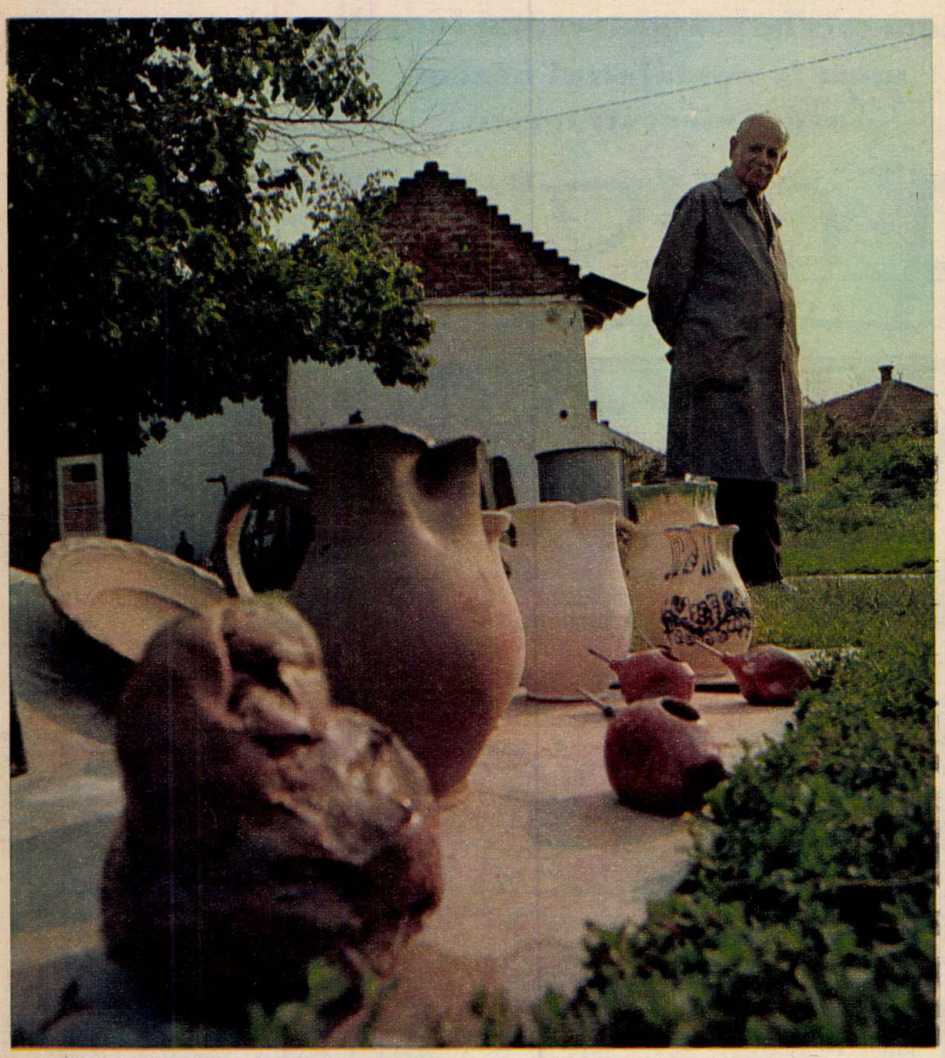

Alkalmi kiállítás az udvaron

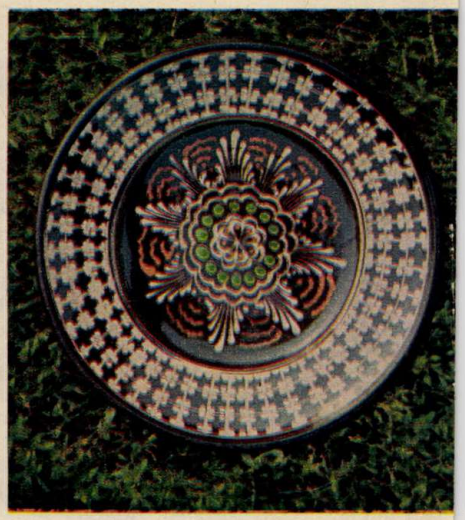

Jellegzetes Kántor-mintázat

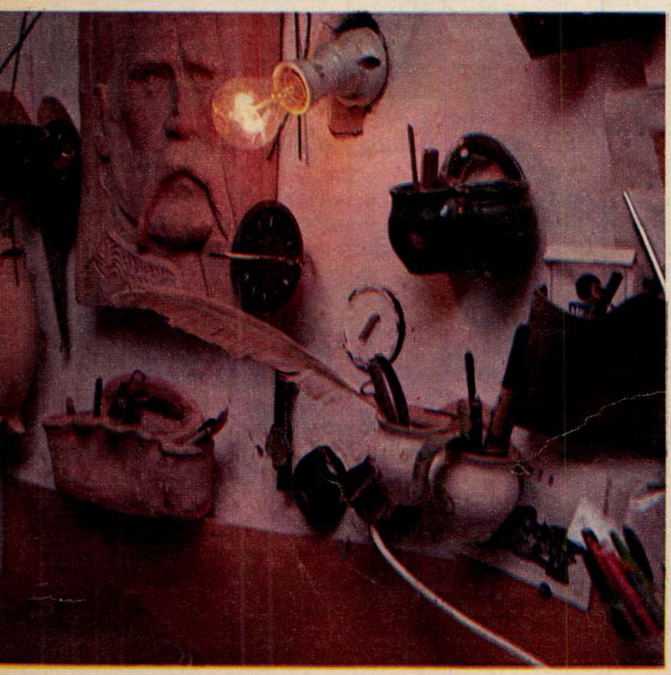

Balra: A szerszámok tartói is saját készítésűek Jobbra: A korongozásnál a kéz és a láb egyszerre dolgozik

MISKA KANCSÓ!

„Akartam, hogy Karcagnak hírnevet szerezzek, akartam, hogy a fazekasmesterségből fazekasművészetet teremtsek!" Kántor Sándor a híres Miska-kancsóval

A köd és a gép felszállt!

A történet ezúttal sportolókról szól. S ha mégsem az izgalmas versenyekről, döntőkről, és győzelmekről ad hírt, annak az az oka, hogy néha a természettel is csatázik az ember...

1975 októberében a londoni Világkupa versenyei után hazafelé készülődtek a magyar tornászok. Méghozzá — örömmel és jóleső fáradtsággal —, hiszen Magyar Zoltán lólengésben nyert. A csapat a reptér felé indult, és London, a mindig ködös város ezen a napon napfényben úszott. Néhányan még csodálkoztak is ezen a természeti „furcsaságon", ám sietniük kellett. A gép nemsokára felszáll! Azazhogy csak felszállt volna, mert az udvarias angolok sajnálkozva közölték: Budapesten köd van, a gép nem indul. Majd holnap.

A jókedvnek egy csapásra vége volt. Aztán eszükbe jutott, hogy az osztrák televízió munkatársai is most indulnak haza. Menjenek velük. Onnan már sokkal könnyebb eljutni Budapestig.

Így is történt. Az ausztrál óriásgép, a Jumbó a magasba emelkedett, és Bécs felé közeledett, mikor a kapitány megszólalt:

— Bécsben köd van, Belgrádban szállunk le!

A magyarok — bár fáradtan, bólintottak. Így is jó...

Belgrádnál újra megszólalt a kapitány:

— Sajnálom, Belgrádban is köd van, Athén felé repülünk!

Többen izgulni kezdtek. Ha Athénban sem sikerül, Singapore következik...

Nem volt köd. Athénban október 30-án harmincfokos meleg fogadta a magyarokat, akik kitartóan igyekeztek felszállni egy Bécsbe induló gépre.

Bécs helyett Salzburg, onnan — mert ködös volt az osztrák főváros — autóbusszal utaztak tovább.

Mikor végre törődötten, nyúzottan megérkeztek, felhívták a repülőteret.

— Megérkezett-e a londoni repülőgép?

— Igen! — válaszolta egy kedves hang. — Késés nélkül, pontosan. A köd ugyanis gyorsan felszállt.

SOKAT TANULTAM A GYEREKEKTŐL

Azt kérdezem Gyulai Istvántól, hogyan lett sportriporter.

Meglepő a válasza.

— Úgy, hogy futottam, aztán abbahagytam. Tíz évig sportoltam, atlétizáltam. Hússzoros válogatott voltam, sok versenyen indultam, néhányat megnyertem. No persze, mindez nem volt ilyen egyszerű, mint ahogy elmesélem. Sok küzdelem, sok kudarc, és nagyon sok öröm ért ez alatt az idő alatt. Megtanultam kitartóan küzdeni valamiért, megtanultam másokat segíteni, egyszóval megtanultam mindazt, ami nélkül nem sportolhat igazán az ember. Átéltem nagyszerű pillanatokat is. 1963-ban, Brazíliában rendezték az Universiade elődjét, a főiskolai bajnokságot. Húszéves voltam, egyetemista. A 4 × 100-as váltófutásban Magyarország győzött. Mit mondjak? Csodálatos dolog volt a dobogón állni. Még Tokióban is indultam, ez az olimpia azonban nem hozott szerencsét számomra.

— Az egyetemistából közben tanár lett.

— Igen. És emiatt abbahagytam a versenyzést. Angol—német szakot végeztem, és Budapesten a Váci úti Közgazdasági Szakközépiskolába kerültem tanítani. Közben azon töprengtem, hogyan is folytassam az életemet? Amíg sportoltam, rengeteget utaztam. Sok emberrel megismerkedtem, sok országban jártam. Élményeimet pedig nem akartam magamban tartani. Szerettem volna átadni másoknak is, és ezt bizony tanítás közben nemigen tehettem. Egy németórán tanítványaim megmutatták a rádióújságot. Ott olvastam a felhívást. A tv sportosztálya riportereket keres. A többi már csak rajtam múlott. 3219 jelentkező közül én is bejutottam.

— Sokan úgy gondolják, a riporter csak leül a pálya szélére, és elmeséli ami ott történik.

— Ez így — nem igaz. Ha én közvetítek egy mérkőzést — előtte alaposan „megtanulom" a leckét. Belenézek a sporttörténetbe, végiggondolom a sportág legismertebb képviselőit, átlapozom a szabályokat. A riporter mindig egy kicsit történész, egy kicsit matematikus, egy kicsit jós is... Ennyivel több lesz az, ami a pályán történik. Mint ahogy az az elképzelés sem fedi a valóságot, hogy mi csak akkor dolgozunk, ha közvetítünk. Én sem napi nyolc órát vagyok szolgálatban. Valójában reggeltől-estig dolgozom. Attól a pillanattól, amikor kinyitom a szemem, egészen addig, amíg este becsukom — mindig figyelek, tanulok valamit. Nagyon sok újságot, könyvet olvasok. Kimegyek mérkőzésekre, figyelek, hallgatom a kollégáimat, vagy a sportolókat. Ez is munka. Mégpedig azért, mert közben rákényszerítem magam, hogy megtanuljak nézőszemmel látni. Észrevenni apró villanásokat, mozdulatokat. Kiválasztani az események közül azt, ami a közönséget feltétlenül érdekli, s elhagyni azt, ami untatja.

— Mostanában sokszor látjuk a tv „Mindent bele!" sportműsorában. Visszatérés ez a gyerekekhez?

— Igen. Az a három esztendő, amit közöttük töltöttem, életem legkedvesebb időszaka volt. Nem azért mondom, mert ezt így illik, s nem is azért, hogy a Pajtás olvasóinak bókoljak, hanem azért, mert így igaz. Sokat tanultam a gyerekektől. Azt, hogy érdeklődő és kíváncsi legyek. A türelmetlenséget, hogy mindenről mindent megtudjak. S valahogy úgy gondolom, most én vagyok olyan helyzetben, hogy valamit visszaadhatok abból, amit tőlük kaptam. És kedvet ébresszek bennük a sport iránt. Így hát minden erőmmel igyekszem, hogy ne csalódjanak bennem. Így készülök a legközelebbi adásra is, melyet novemberben Egerből közvetítünk.

Dobozy Zsuzsa
Fotó: Wagner Margit

PAJTÁS

KEDVES ISMERŐS

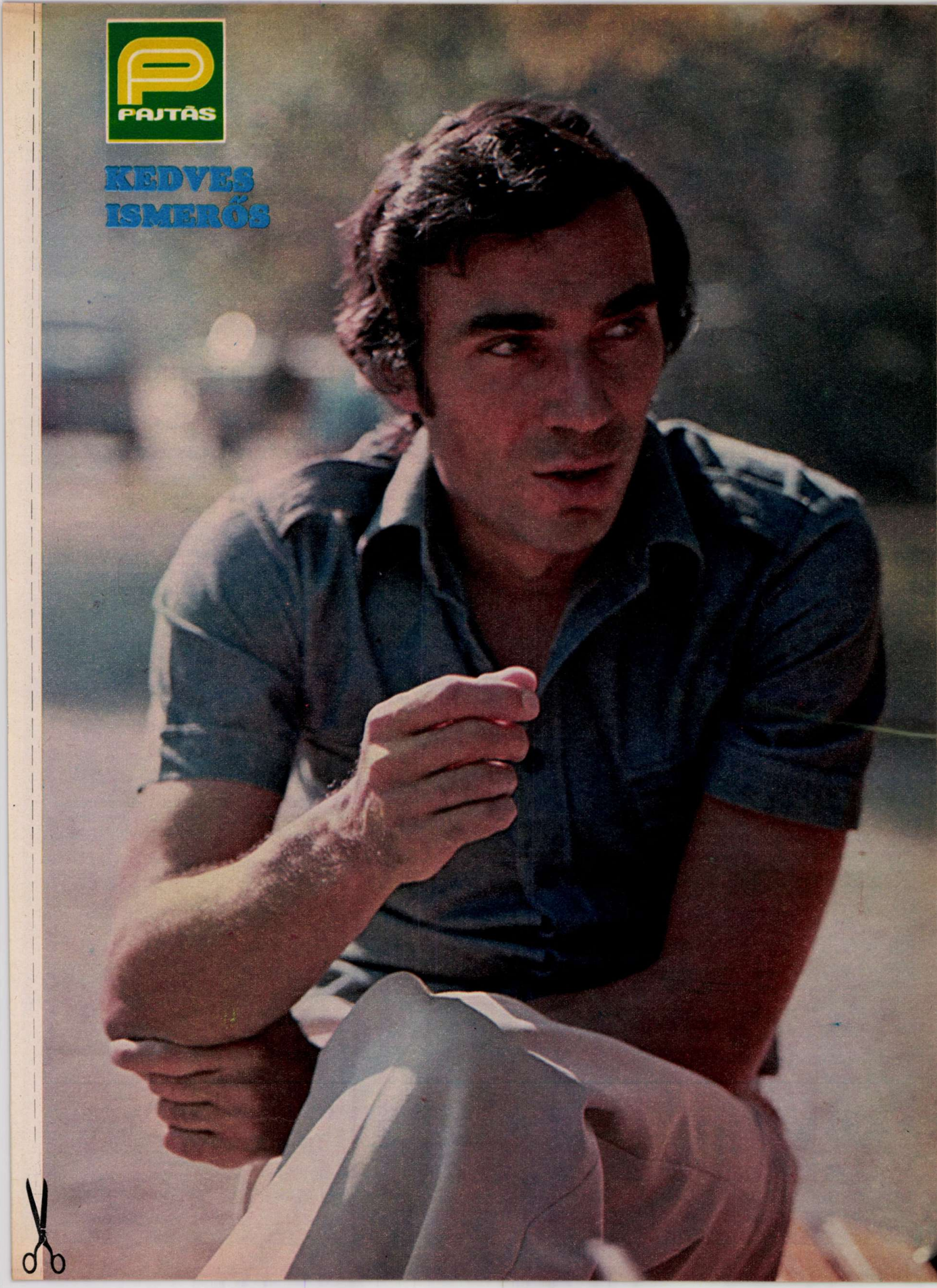

53. sz. PAMUTIPARI

SZAKMUNKÁSKÉPZŐ INTÉZET

LÁNYOK FIGYELEM!

Általános iskolát végzett lányokat 2 év alatt **FONÓ** szakmára képezünk ki.
Három nap elméleti oktatás az iskolában, három nap gyakorlati a **PFV Újpesti Cérnagyárában.**

JUTTATÁSOK:

— tanulmányi eredménytől függően a tanulóbér 410—620 Ft;
— ösztöndíj: 500,— Ft;
— ingyenes kollégiumi elhelyezés (lakás és háromszori étkezés);
— tankönyvek, tanszerek;
— munkaköpeny, iskolaköpeny;
— diákbérlet;
— hazautazásnál 50% kedvezmény évente 6 alkalommal.

Szakmunkásvizsga után jó kereseti lehetőséggel alkalmazzuk dolgozóinkat, korszerű, új leányotthonunkban szállásról gondoskodunk.
A továbbtanulást segítjük és ösztönözzük.
Kérjük továbbtanulási lapjaitokat 1012 fonó szakmai szám megjelöléssel az alábbi címre küldeni:

PFV ÚJPESTI CÉRNAGYÁR
személyzeti és oktatási osztály
1044 Budapest, Váci út 91.

PAMUTFONÓIPARI VÁLLALAT · ÚJPESTI CÉRNAGYÁRA · BUDAPEST-NAGYATAD ·

BUDAPESTI ELMŰ 1893 ELEKTROMOS MŰVEK 1132. XIII. VÁCI ÚT 72-74.

FIÚK!

Jelentkezzetek villanyszerelő tanulónak a

BUDAPESTI ELEKTROMOS MŰVEKNÉL!

Korszerűen felszerelt tanműhellyel várjuk az általános iskolát végzett és a középiskolákban érettségizett fiúkat. Képzés az iskolai végzettségnek megfelelően 3, illetve 2 év, mely idő alatt nemcsak tanulmányi ösztöndíjat, hanem havonta 250 Ft társadalmi ösztöndíjat is adunk.

VIDÉKI TANULÓINK SZÁMÁRA BENTLAKÁSOS TANULÓOTTHONI ELHELYEZÉSRŐL GONDOSKODUNK.

Budapest egyik legszebb sporttelepén sportolási, klubhelyiségünkben szórakozási lehetőség áll rendelkezésre.

Szakmunkásvizsga után kedvező kereseti lehetőséget és szociális ellátást nyújtunk.

MUNKÁSSZÁLLÓNK, BALATONI, DUNAI ÉS HEGYVIDÉKI ÜDÜLŐNK VAN.

Minden második szombat szabad!

JELENTKEZÉSETEKET VÁRJUK!

Mielőtt az iskolai továbbtanulási jelentkezési lapot kitöltitek, személyesen vagy levélben feltétlenül keressétek meg tanműhelyünket az alábbi címen:

1065 Budapest VI., Weiner Leó u. 7.
Telefon: 126-011

BUDAPESTI ELMŰ 1893 ELEKTROMOS MŰVEK 1132. XIII. VÁCI ÚT 72-74.

vidám percek

RAJZOLTÁK:
ERDEI SÁNDOR,
MEZŐ ISTVÁN,
FÖLDES VILMOS
ÉS NYÁRÁDY KLÁRA

MAGÁNY

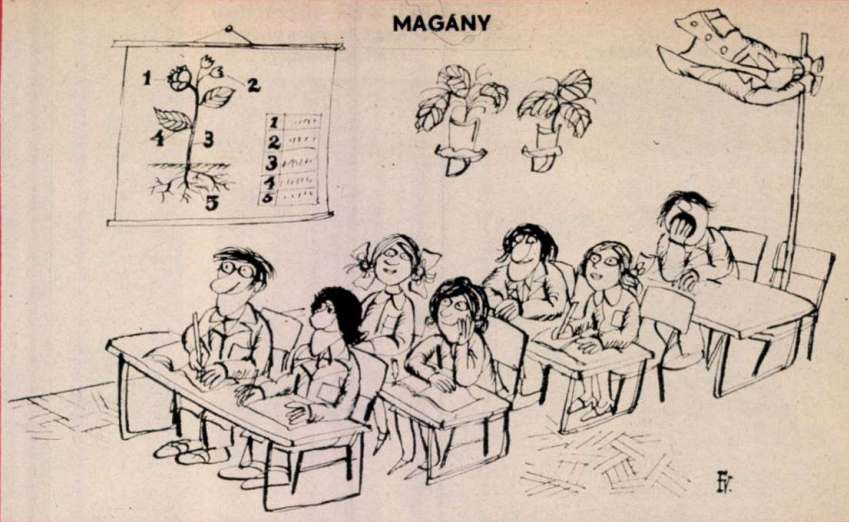

KEDVEZŐ ALKALOM

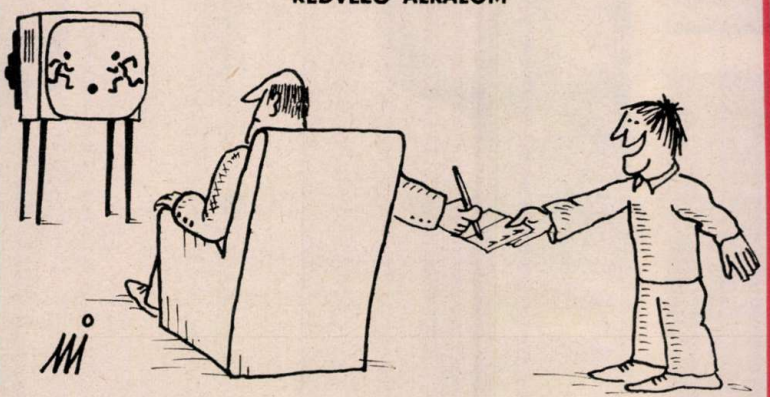

SZÖVEG NÉLKÜL

ÖNZETLEN GYEREKEK.
Apué a sárgarépa-főzelék. Délután meccset vezet.

– Ő a mi itatósunk. Papírköpenye van . . .

KIKAPCSOLÓDÁS

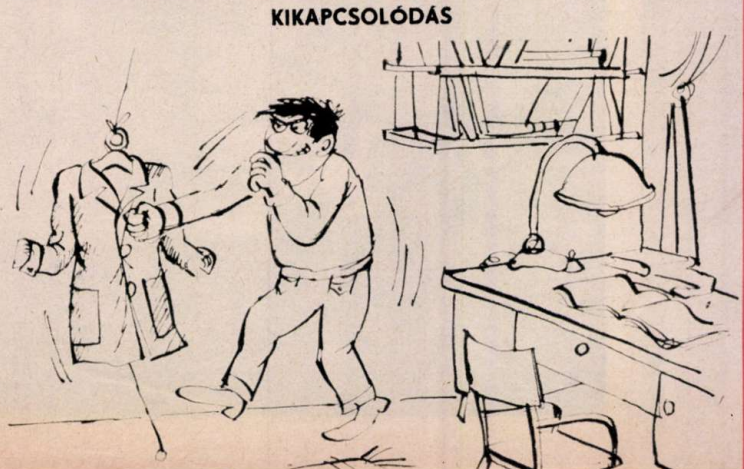

Egy fejjel
a közös célért, avagy
megvan még az akadály...?

Jóságos ég,
mennyit kell küszködni
ezekért a nyavalyás
tizedpontokért...!

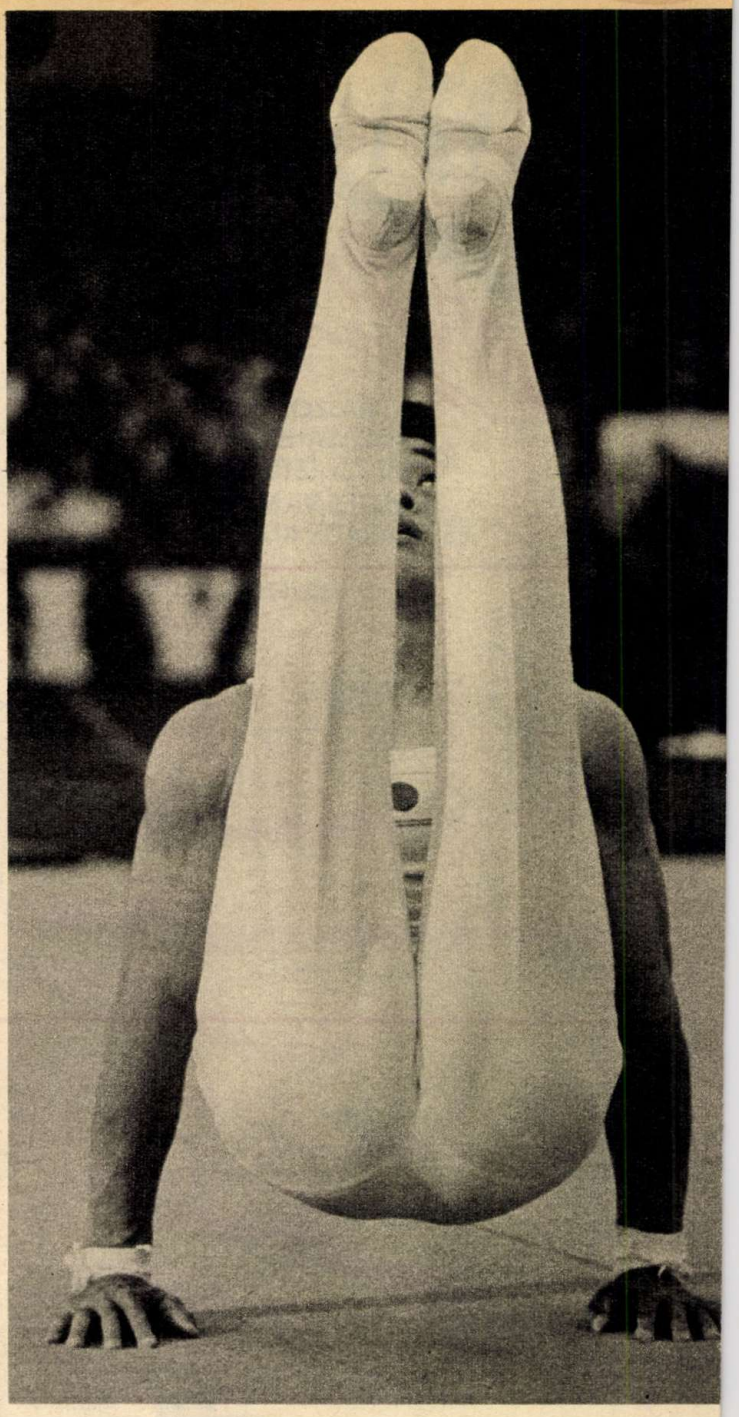

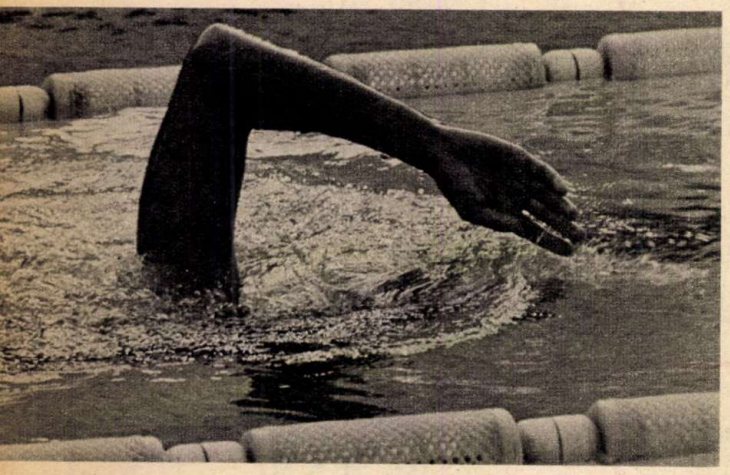

Óh, a világért se engem fényképezzenek... örülök, ha észrevétlenül becsuroghatok a célba — az utolsó helyen

Gyerekjáték? A fene tudja, az embernek majd kiszakad a tüdeje, ... ha szemből is fújják!

A MEGÁLLÍTOTT PILLANAT

Szó, ami szó, a pillanat nem túlzottan hosszú idő. Az egy pillanat alatt lejátszódó eseményekről legtöbbször tudomást sem veszünk. Nem a mi hibánk, a külvilág ingereinek továbbítása az agyba, valamint az inger felismerése – időbe kerül.

Pedig minden pillanatban történik valami, vagy ha úgy tetszik, minden a pillanatban történik, a pillanatok parányi eseményeiből áll össze mindaz, amit látunk, érzünk vagy hallunk.

Összeállításunkban két nagyszerű területe találkozik az életnek: a sport és a fotózás. A sport, amelynek minden pillanatában fokozottan jelen van az izgalom, a szépség, meg a derű, és a fotózás, amely képes arra a kisebbfajta csodára, hogy megállítsa számunkra a suhanó pillanatot.

Egyáltalán nem jókedvemben labdázgatok a súllyal. Egyszerűen nem sikerült a gyakorlat, hogy az a...!

Most alaposan megpörgetlek, te pimasz kaucsuklabda, és remélem, hogy nem látlak viszont egyhamar...!

Szép álmokat! A támadás amúgy is végetért, a gyep pedig puha és bársonyos...

PÁLYAVÁLASZTÓ FIATALOK FIGYELEM!

A PNYV KELENFÖLDI TEXTILGYÁR
felvész az 1979/80-as tanévre,
általános iskolát végzett fiatalokat
fonó, szövő és **kötő-hurkoló**
szakmunkástanulónak.

A fonó, szövő szakmában a **képzési idő:** 2 év,
a kötő-hurkoló szakmában: 3 év.

Az ösztöndíj a tanulmányi eredménytől, évfolyamtól és szakmától függően: 150—560 Ft.

Az ösztöndíjon kívül havi 500 Ft vállalati ösztöndíjat fizetünk. (Az összes pénzbeli juttatás 650—1060 Ft.)

Ezenkívül a gyárunk mellett levő szakmunkástanuló otthonunkban ingyenes elhelyezésről, napi háromszori étkezésről, munkaszüneti napokon is havi 90 Ft-ért gondoskodunk.

Munkaruhát, iskolaköpenyt, füzetcsomagot a gyár térítésmentesen ad.

A szakmunkásvizsgát követően az üzemi szakközépiskolában, vagy területi gimnáziumban, lehetőség van továbbtanulásra.

Kedves fiatalok!

Jelentkezni lehet személyesen, vagy írásban.

Levélre részletes tájékoztatót küldünk.

BUDAPRINT · BUDAPESTI NYOMDAIPARI VÁLLALAT

Gyárunk címe: **PNYV KELENFÖLDI TEXTILGYÁR**
személyzeti-oktatási osztály
Budapest
XI., Budafoki út 111—113.
Telefon: 868-955 191 mellék

MŰSZAKI PÁLYÁRA KÉSZÜLŐ NYOLCADIK OSZTÁLYOSOK!

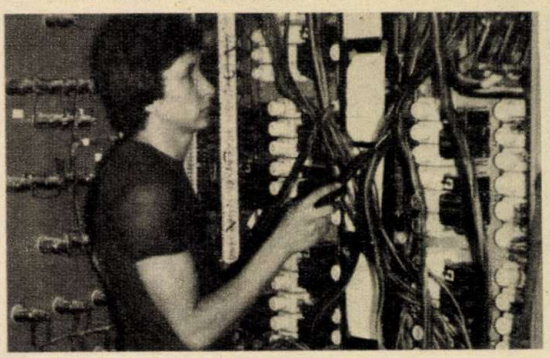

Jelentkezzetek **VILLANYSZERELŐ** szakmunkástanulónak! Vár benneteket a **VILLANYSZERELŐIPARI VÁLLALAT.**

Beiskolázási helyeink: **Budapest, Miskolc, Dunaújváros, Székesfehérvár, Tatabánya, Győr** és **Debrecen.**

SZERKEZETLAKATOS ÉS ERŐSÁRAMÚ BERENDEZÉSSZERELŐ tanulókat képezünk ki Bicskén.

(Erősáramú berendezésszerelő szakmába leányokat is beiskolázunk.)

Tanulóotthoni elhelyezéséről havi: 70,— Ft-ért tudunk gondoskodni.

Tanulmányi ösztöndíjon felül 250,— Ft szerkezetlakatos tanulóknak havi 500,— Ft társadalmi ösztöndíjat fizetünk havonta.

Érdeklődés esetén tájékoztatót küldünk.

Jelentkezés: VILLANYSZERELŐIPARI VÁLLALAT
munkaügyi osztály
Budapest, Síp u. 23.
1075

VIV

A Fővárosi Szerelőipari Vállalat az 1979—80-as tanévre beiskoláz szakmunkástanulónak általános iskolát végzett fiúkat a következő szakmákba: **villanyszerelő, víz- és gázszerelő, központifűtés-szerelő, vas- és fémszerkezeti lakatos, kőműves.**

Vidéki tanulók részére saját kollégiumunkban teljes ellátást adunk. Tanulóinkkal minden szakmában társadalmi ösztöndíjszerződést kötünk.

Jelentkezés:

Fővárosi Szerelőipari Vállalat 1097 Budapest; IX., Koppány u. 5—11. Telefon: 336-560/46-os mellék.

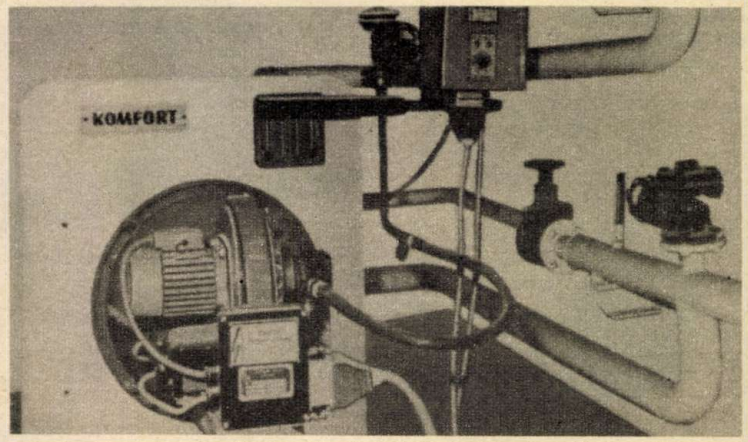

FŐSZER

FŐSZER

A rejtvények megfejtését postai levelezőlapon küldd be! Ha csak két rejtvényt tudsz megfejteni – és azok jók –, már részt vehetsz a heti jutalomsorsoláson.
Beküldési határidő: november 2.

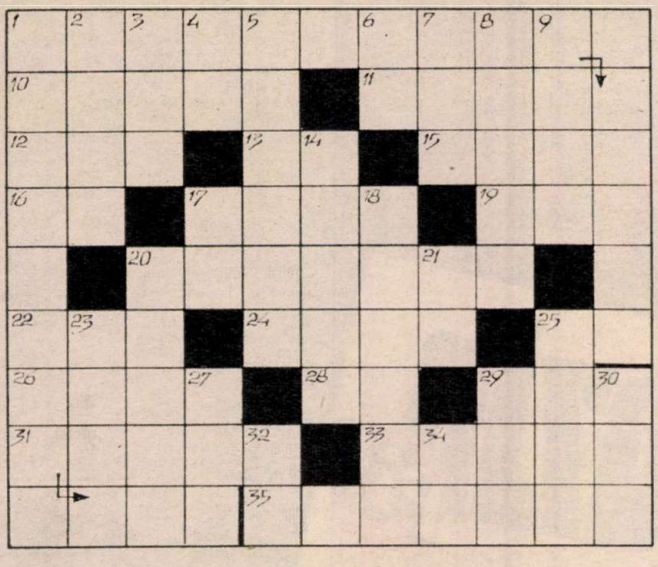

PÁLYAVÁLASZTÁS

Rejtvényünk fő soraiban néhány olyan szakmát sorolunk fel, amelyek keresettek a hazai iparban.

VÍZSZINTES: 1. Villamossági készülékeket készítő és javító szakma, ill. szakember. 10. Magyar származású kanadai orvos (János). 11. A disznó, vaddisznó kemény szőre. 12. Kettős betű kiejtve. 13. Szolmizációs hang. 15. Keleti férfinév. 16. Személyes névmás. 17. Női becenév. 19. Egy önéletrajz kezdete! **20. Szerszám — és gép . . .** 22. Román, belga és spanyol autók betűjele. 24. Élemedett korú. 25. Névelő. 26. Idő előtt csinál ráncokat az arcon. 28. Európai nemzet. 29. Latin köszöntés (. . . Caesar). 31. Hiteget. 33. Az egyik bán neve Erkel Bánk bán c. operájában. **35. Gáz-, víz- és központifűtés- . . ., mindhárom igen keresett szakma.**

FÜGGŐLEGES: 1. Fém, fa, sőt műanyag alkatrészeket készítő szakma. 2. Figyeli. 3. Nem mögé. 4. K. Y. 51. A magyarországi nőnevelés úttörője, az 1848-as forradalom és szabadságharc támogatója (Blanka). 6. A rost közepe! 7. Minőségi ellenőrzés, röviden. 8. Borfajta. 9. . . . és Pan. 14. A tizenhárom vértanú jelzője. 17. Képző, -ve párja. 18. Mesealak, névelővel. 20. Zenei kifejezés, a. m. lassan adandó elő. 21. Az oxigén és a kén vegyjele. 23. Versenyzőknek szorosan együtt tartó csoportja. 25. Kopottá válik. 27. Az egyik német névelő (DAS). 29. Osztrák, thaiföldi és spanyol autók betűjele. 30. Energia. 32. Egymást előző betűk. 34. Kiejtett betű.

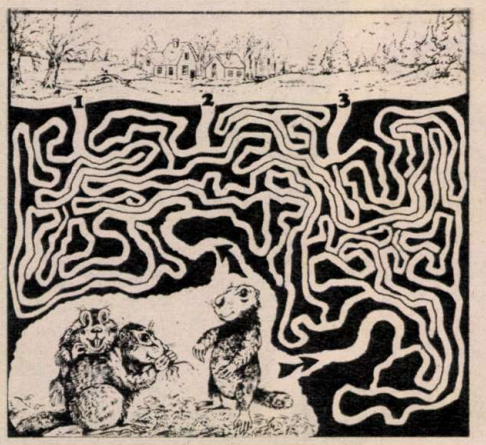

MELYIK nyíláson jön fel a felszínre az öreg hörcsög?

HOL DOLGOZNAK ezek a lányok? 1. telefonközpontban, 2. metró-irányításnál, 3. repülőtér tornyában.

A	Z	T	Ö	R	Ő	H	Ü	G	Y										
Z	Ü	T	T	Ö	H	Ü	G	R	E										
Ú	Ü	H	Ő	R	Ő	H	Y	M	R										
T	G	Y	E	Y	G	Ü	E	E	M										
T	Y	E	R	E	Y	G	R	K	E										
Ö	E	R	M	E	K	E	H	E	H										
R	Y	M	E	K	E	H	A	Z	A										
Ö	G	Y	E	R	M	A	Z	Á	Z										
H	Ü	G	E	K	E	Z	Á	N	Á										
Y	G	A	M	A	K	Á	N	K	N										
A	A	M	A	K	A	N	K	N	A										
R	G	K	Ö	Z	T	Á	R	G	N										
N	É	P	Á	T	S	R	S	Á	A										
S	A	S	R	Á	R	S	A	S	K										

HA A REJTVÉNY bal felső sarkából elindulsz, és helyesen végigmész a jobb alsó sarokig, az úttörőélet törvényének egyik fontos pontját olvashatod el. Melyiket?

VÁROSJÁTÉK: Az alább felsorolt öt város nevét írjátok be az ábra vízszintes soraiba úgy, hogy a körökkel megjelölt átlós sorba kerülő betűk Mikes Kelemen szülőhelyét adják eredményül. Alkír, Athén, Hanoi, Várna, Zenta.

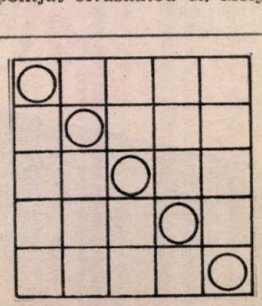

FÜLES ÉVKÖNYV '79

— pályázat minden hónapra
— álomfejtés, időjárás, bridzstanfolyam
— óriási keresztrejtvény melléklet
— hagyományos és skandináv típusú keresztrejtvények

272 oldalon
a Füles 1979. évi Évkönyvében.
Ára: 18,— Ft

A 28. SZÁM MEGFEJTÉSEI

KERESZTREJTVÉNY: Eötvös, Puskás, Irinyi János, Heller. ARANYÁSÓ: a jobb oldali csövön az első elágazásnál balra. SZÖCSKE: 5-ös. SE ELEJE: 3. BETŰREJTVÉNYEK: krumplisaláta, a préri. A 60-AS: 4, 10, 5, 9. 8, 6, 7, 2, 1, 8. HÁROM VILÁGOS: a „C" és a fekete. TUDOD-E?: Pécs, Makó, Pápa, Győr, Eger — a Bükknél.

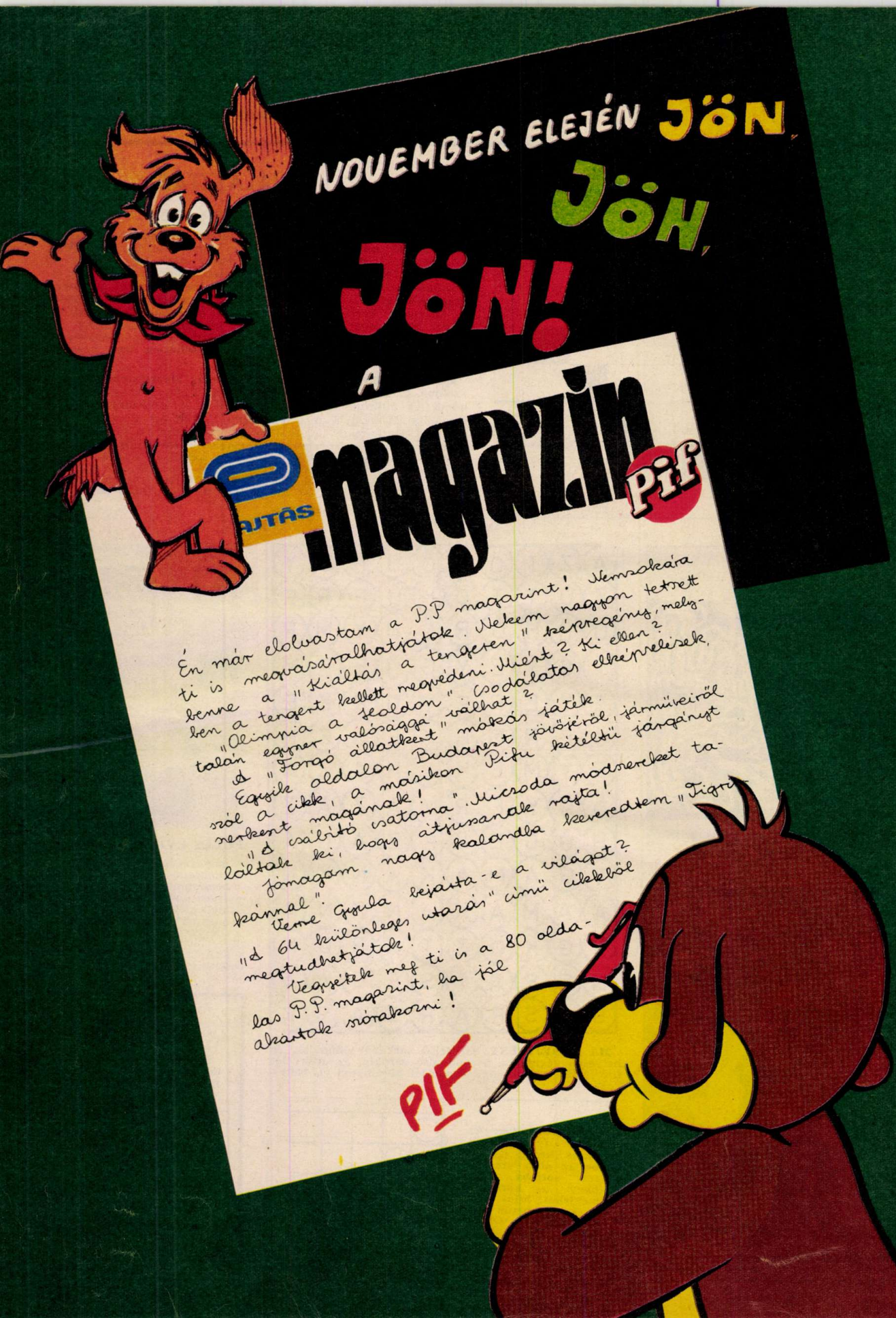
NOVEMBER ELEJÉN JÖN,
JÖN,
JÖN!
A
AJTÁS magazin Pif
Én már elolvastam a P.P magazint! Nemsokára ti is megvásárolhatjátok. Nekem nagyon tetszett benne a "Kiáltás a tengeren" képregény, melyben a tengert kellett megvédeni. Miért? Ki ellen? "Olimpia a Holdon". Csodálatos elképzelések, talán egyszer valósággá válhat?
A "Forgó állatkert" mókás játék.
Egyik oldalon Budapest jövőjéről, járműveiről szól a cikk, a másikon Pifu kétéltű járgányt szerkeszt magának!
"A csábító csatorna". Micsoda módszereket találtak ki, hogy átjussanak rajta!
Jómagam nagy kalandba keveredtem "Tigrikánnal".
Verne Gyula bejárta-e a világot? "A 64 különleges utazás" című cikkből megtudhatjátok!
Vegyétek meg ti is a 80 oldalas P.P. magazint, ha jól akartok szórakozni!
PIF

OTT VOLTUNK A PAJTÁS-NAPON

Nem számítottak ennyire?

Nagy nehezen megtaláltuk a Vörös Csillag altábort, ahol az úttörők tolongtak autogrammért. Ezt én otthon úgy képzeltem el, hogy valamilyen tágas helyiségben egy asztal körül sok gyerek ül. A Kedves ismerős beszél magáról és mindenkinek sorban odaadja az autogrammját. Vajon a szerkesztőség nem számított ennyi gyerekre?

MÉSZÁROS MÁRTA
Szolnok, Szellő út 39.

(Valóban nem számítottunk ennyi gyerekre. Jó az elképzelésed, de ilyen sok gyerekkel kivihetetlen...)

Hűvösvölgyben ebédeltünk

Reggel a 6 órai gyorsvonattal mentünk, 11 órára értünk a táborba. Fél 12-kor a Hűvösvölgybe indultunk ebédelni, mire visszaérkeztünk 4 óra lett. Igaz, nagyon jól éreztük magunkat, de ilyen rövid idő alatt egyik tervünket sem sikerült végrehajtanunk.

Amennyiben lehetséges, küldjenek képet Csillebércről, egy rejtvényt a sok ezerből, azonkívül képeket a Kedves ismerősökről.

HARANGOZÓ GYÖRGY
Szombathely,
Pataki I. u. 39.

(A tábor területén nem juthatott minden gyerek étkezéshez. De hogy miért mentetek olyan messzire ebédelni, az érthetetlen! Rejtvényt és Csillebércről fényképes beszámolót szívesen küldünk, a Kedves ismerősök fotóit pedig a Pajtás régebbi — és újabb — számaiban megtalálhatjátok.)

Lesz póló!

A Pajtás-napon közülünk ketten tudtak Kajlás pólót vásárolni, ketten pedig hiába voltak kitartóak a pólóvasalásnál!

Szeretnénk Önöket megkérni, hogy őrsünknek kilenc matricát szíveskedjenek küldeni Kajláról.

KAJLA ŐRS, 4/A OSZT.
Budapest, Váli u. 1.

(Az ezermester és úttörő boltok november elejétől már árusítják a Kajla emblémás trikókat. Matricát azért sem tudunk küldeni, mert ilyen nincs...)

Ádinak hírét sem?

Elhatároztuk, hogy megnézzük a divatbemutatót, de mire odaértünk, közölték velünk, hogy az már régen befejeződött. Aztán beültünk abba a terembe, ahol félóránként mindig más-más Kedves ismerőssel találkozhattunk volna. Vártunk másfél órát, de nem jött senki.

Sajnos, Ádi fergeteges sportjátékában sem gyönyörködhettünk, mivel még hírét sem hallottuk...

JUHÁSZ JUDIT
Felsőtárkány, Fő út 342.

(Valóban nem volt könnyű a nagy tömegben eligazodni. Az viszont furcsa, hogy másfél órát töltöttetek egy üres teremben várakozva, Ádinak pedig hírét sem hallottátok. Egy kis szemfülesség segített volna!)

Bárki bemehetett

Jól éreztük magunkat, de az ellen volt kifogásunk, hogy B. Tóth László discójára és a Piramis együttes koncertjére mindenki bemehetett. Több kisebb gyerekkel találkoztunk, akik panaszolták, hogy a nagyobbak kizavarták őket. Szerintünk meghívóval jobb lett volna.

BÁN ÉVA,
MUZSLAI ÁGI
Tahi, Honvéd u. 4/a és
Szentendrei u. 33.

(Olyan rendezvényt akartunk, ahová nemcsak a mindig dicsért gyerekek jöhetnek. Ezért hívtunk minden úttörőt. A kicsiket csak a rendezőknek lett volna kötelessége megvédeni?)

Nem kellett hozzá aranyérem

Azt hiszem, minden gyerek titkos vágya az, hogy eljuthasson egyszer Csillebércre. A Pajtás-napon ezt mindenki megtehette, és annyi élményt gyűjthetett, mint máskor hónapok alatt.

Nehéz lett volna összeszámolni mennyi kisdobost, úttörőt, tanárt és szülőt láttam ott. A program pedig színes volt.

Jó, hogy ilyen nap is született, amikor feltétel nélkül örülhetett minden gyerek a meghívásnak. Nem kellett hozzá aranyérmet nyerni, hogy Csillebércre mehessünk. Köszönjük!

NAGY KLÁRA
Sárbogárd, Ady Endre u. 1.

(Megláttad, megérezted azt a szándékot, amiért a Pajtás-napot rendeztük. Számunkra ez nagy elismerés.)

A Piramis-dal

Csapatunkból öten jutottunk el a Pajtás-napra. Szombat este a táborban kaptunk szállást.

Másnap reggel elcsíptük Ádit, majd a „Három láng" altáborban elkezdődött a Kajla rajzoló verseny, amelyre plakát hívogatta az érdeklődőket. Láttuk Levente Pétert és Bódi Magdit.

Délután nagy volt a hangulat. A Piramis együttes Pajtás-napi dalát bizony mi is hamar megtanultuk.

MUCSI FLÓRA
Mindszent,
Központi Általános Iskola

(A dalt tanítsátok meg a többieknek is!)

Legyen a Csanyik-völgyben!

Most már valóban múlt időben mondhatjuk, hogy „Volt egyszer egy Pajtás-nap". Mi is azt szeretnénk, ha lenne folytatása. Csak épp nem Csillebércen, hanem most már itt nálunk, Miskolcon, a Csanyik-völgyben. Ez nagy terület, és szép is. Miért ne lehetne itt Pajtás-napot tartani?

Szépen kérjük a szerkesztőséget, — és úgy gondoljuk, ez nem csak a mi kérésünk — rendezzenek június táján nálunk egy Pajtás-napot.

LUKÁTS MARIANN,
és a 8/a., Miskolc I.
Kassai u. 70.

(A kedves meghívást köszönjük. A legközelebbi színhelyről még semmit sem írhatunk, de majd értesítünk benneteket.)

PAJTÁS

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Főszerkesztő:
SOMOS ÁGNES

Főszerkesztő-helyettes:
FÜLEKI JÁNOS

Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat

Felelős kiadó:
DR. PETRUS GYÖRGY
igazgató

Szerkesztőség: Budapest
Jászai Mari tér 5. 1397

Telefon: 321-987,
321-988,
321-989.

Postafiók:
Bp. 62. Pf. 508. 1397

Kiadóhivatal:
Budapest, Révay u. 16. 1965
Telefon: 116-660

A beküldött kéziratokat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest, József nádor tér 1. 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Előfizetési díj: Egész évre 72 Ft. I. félévre 40 Ft, II. félévre 32 Ft.

78.2515 Athenaeum Nyomda Kozma utcai üzeme, Budapest
Rotációs mélynyomás

Felelős vezető:
SOPRONI BÉLA
vezérigazgató

HU ISSN 0030—9583

INDEX: 25 695

Olvasószerkesztő:
SZIGETI PIROSKA

Művészeti szerkesztő:
CZIFFERSZKY BÉLA
FORRAI JÁNOS

Tördelőszerkesztő:
PORKOLÁB CSABA

AZ INDIÁN DOSSZIÉ 5

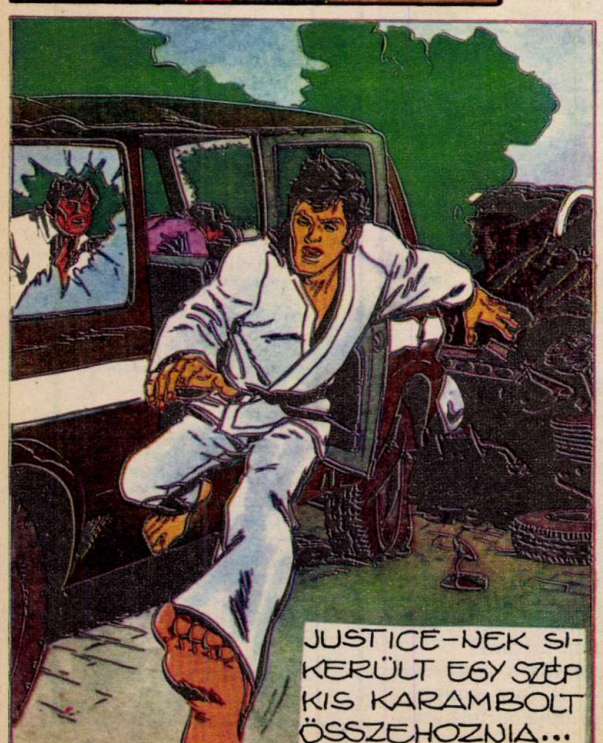

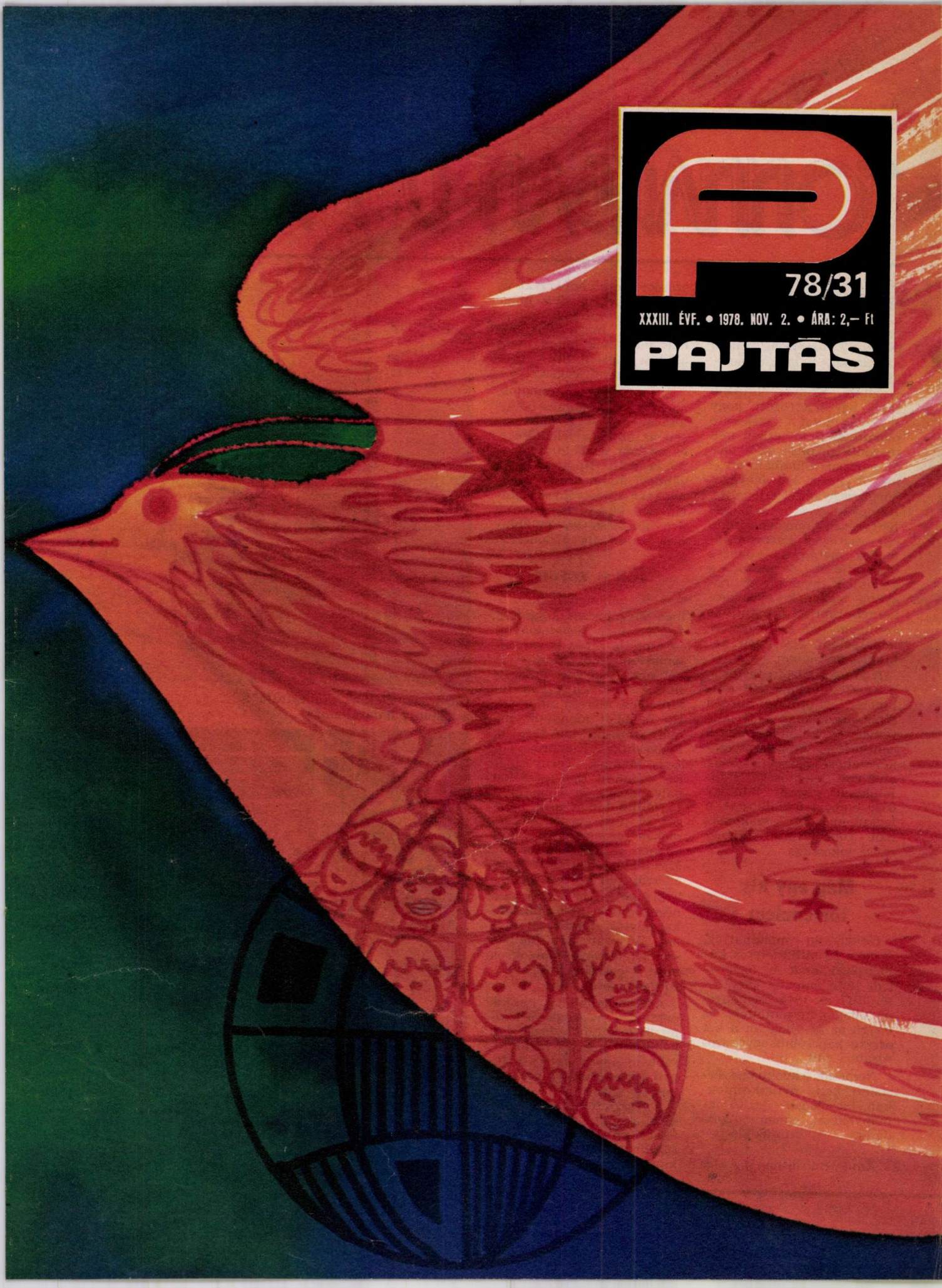

78/31
XXXIII. ÉVF. • 1978. NOV. 2. • ÁRA: 2,– Ft

PAJTÁS

TONNÁKBAN IS MÉRHETŐ

Tulajdonképpen a múlt század első felében kezdődött a történet, néhány évtizeddel azután, hogy Napóleon Oroszország elleni hadjáratát, valamint seregének jelentős részét elvesztette. Minden oroszok cárja úgy határozott, hogy a vasutakat szélesebb nyomtávú rendszerben kell megépíteni, mint az a többi európai államban divatos. Döntését két lényeges körülmény tette indokolttá. Az egyik: ezzel a „trükkel" lényegesen megnehezítette egy esetleges háborús támadás esetén az ellenség utánpótlását. A másik: a szélesebb nyomtávon nagyobb vagonok közlekedhetnek, ami az áruszállítás szempontjából nem megvetendő előny egy ilyen hatalmas országban.

A két sín közötti távolság a Szovjetunióban 1524 milliméter, nálunk és Európa többi országában 1435 milliméter. A különbség alig 9 centiméter. Ennek a csekély eltérésnek évtizedekig alig volt jelentősége. Napjainkban viszont mintegy 6500 embert foglalkoztat, a legkülönbözőbb szakmákban. Többet, mint Záhony egész lakossága.

Még egy kis történelem

Nyugodtan mondhatjuk, hogy a 89 milliméteres különbséget csak a történelem tette ennyire jelentőssé. 1917 és 1945 eseményei új világot teremtettek, és ebben az új világban a két ország kapcsolata egyre szorosabbá vált.

Nemcsak szavakban, szerződésekben, nyilatkozatokban, barátságot rögzítő okmányokban, hanem a gazdasági együttműködésben is.

Amikor 1946-ban az első szovjet szerelvény fával és szénnel megrakodva megérkezett a záhonyi határállomásra, maga az állomás még csak holmi megállóhoz hasonlított. Apró épület, három vágány...

A gazdasági kapcsolatok, az árucsere rohamos bővülésével együtt természetesen az állomás jelentősége, és egyben területe is megnövekedett. Napjainkra a záhonyi állomás már vágányok és szerelvények labirintusa: 20—30 ezer tonna áru átrakása és továbbítása zajlik itt naponta...

Jön a vasérc

— A záhonyi határállomás megnevezés tulajdonképpen már régen elavult — mondja Sipos István állomásfőnök-helyettes. — A két ország közötti áruszállítások kinőtték ezt a tekintélyes méretű állomást. Ha Záhonyt mondunk, ma már szorosan ide tartozik Fényeslitke, Komoro, Tuzsér, Mándok, Tornyospálca, valamint Eperjeske két pályaudvara is. Több mint 15 millió tonna árut mozgatnak meg évente. A termékek sokféleségét semmiképpen se kezdjük sorolni, körülbelül 1300 fajta árucikkről van szó!...

Erősen tartja magát az a nézet, miszerint a statisztikai adatok — szárazak. Lehet. Viszont pontosabban szólnak bizonyos dolgokról, mint a legszebben fogalmazott mondatok. Íme:

A Szovjetunióból kapjuk például a vasérc 90, a foszfor 85 (a mezőgazdaság és a kémiai ipar egyik legfontosabb nyersanyaga) és a fenyő fűrészáruk 77 százalékát.

A Szovjetunió tőlünk vásárolja autóbuszparkjának felét, gyógyszerkészletének 36, almaszükségletének több mint 50 százalékát.

Gazdasági életünk „főbejárata": a záhonyi határállomás

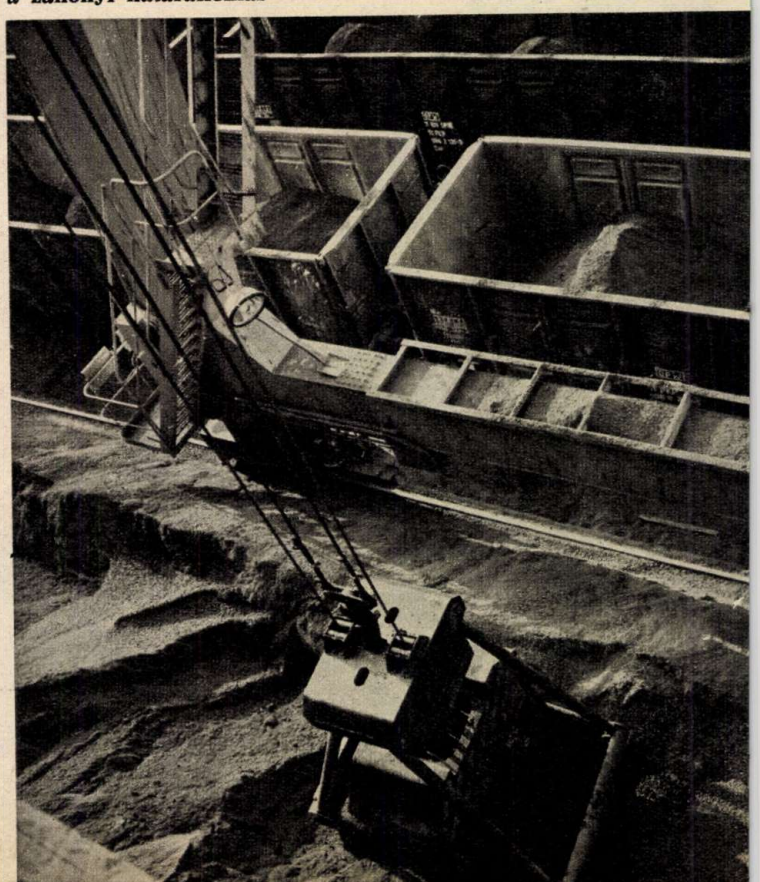

60 mázsa vasérc egyetlen markolásra! A vasműveket éjjel-nappal táplálni kell, mert étvágyuk csillapíthatatlan

BARÁTSÁG

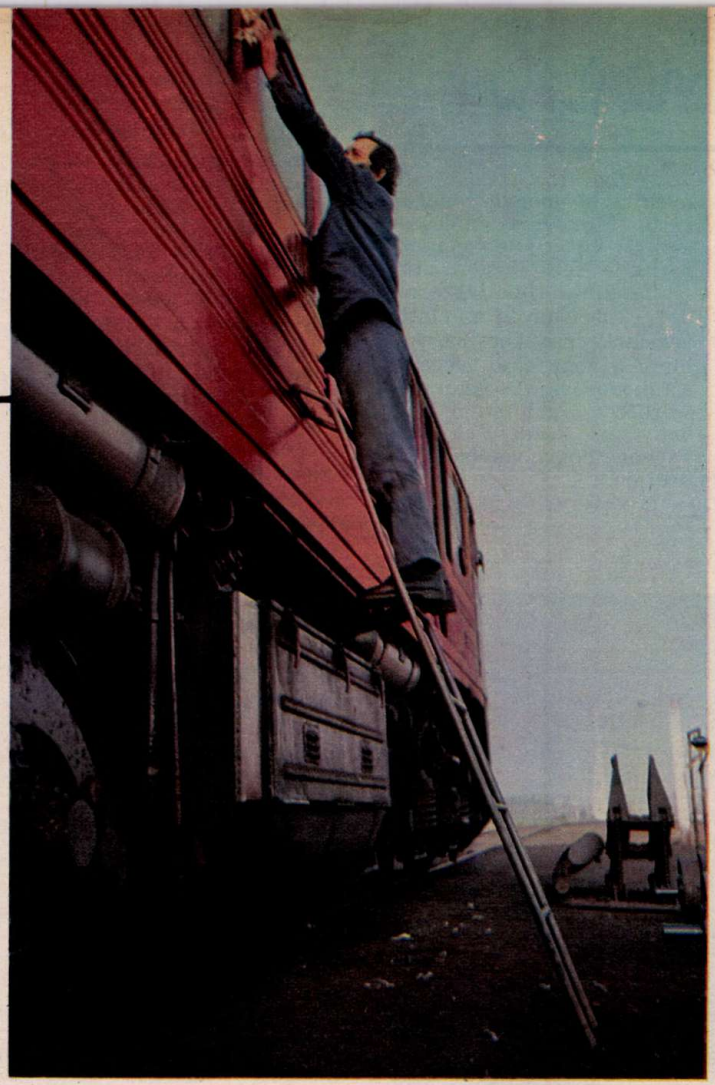

Nem minden az erő, a mozdony külsejével is törődni kell

A barátság egyik „erőteljes" szimbóluma. Szovjet munkagép a záhonyi pályaudvaron

Autók és alvázak. Gépkocsikkal zsúfolt szovjet vagonok átszerelés előtt

Az Ikarus-gyár termékeinek felét, a Magyar Hajó- és Darugyár termékeinek több mint 60 százalékát a Szovjetunió veszi meg. Népgazdaságunk egész külkereskedelmének egyharmada irányul a hatalmas, baráti országba.

Belátható, hogy teljes joggal kapta a záhonyi körzet az „Európa legnagyobb szárazföldi kikötője" elnevezést.

Zajlik az élet

Ezt a rengeteg portékát — éppen a vágányok szélességének különbözősége miatt — át kell rakni ahhoz, hogy továbbszállítható legyen.

— Ez a művelet kétféleképpen történhet — magyarázza Tóth János üzemmérnök. — Vagy úgy, hogy átrakjuk az árut egyik vagonból a másikba, vagy

TONNÁKBAN IS MÉRHETŐ BARÁTSÁG

egyszerűen kicseréljük a vagonok alvázait.

Mindkettő érdekesnek ígérkezik, tehát kimerészkedünk a labirintusba.

... Fürge targoncák rohannak egyik vagonból a másikba. Boszorkányos ügyességgel kerülik egymást, jókora „állkapcsukkal" nagyokat harapnak a műtrágyába.

— Nem mindig megy ilyen simán az ügy — mondja Tóth János. — Olykor megesik, hogy az ömlesztett áru annyira összeáll mire ideér, hogy valósággal szét kell robbantani a rakományt. Ilyenkor bizony csak védőálarcban lehet dolgozni a keletkező mérgező gázok miatt...

... Koksszal teli vagont tolnak a betonhídra, közvetlenül alája a normál nyomtávú magyar vagon kerül. Most hirtelen leszakad az ég... illetve, megnyílik a felső vagon alja, és hatalmas robajjal lezúdul a tüzelőanyag az alatta várakozó üres kocsiba. Azt hinnéd, hogy ezzel vége is a rakodásnak, de ekkor egy szerkezet irgalmatlan erővel rázni kezdi a kiürült vagont, hogy valóban kiürüljön.

Negyven tonna a levegőben! Az átszerelés alig 20 percig tart...

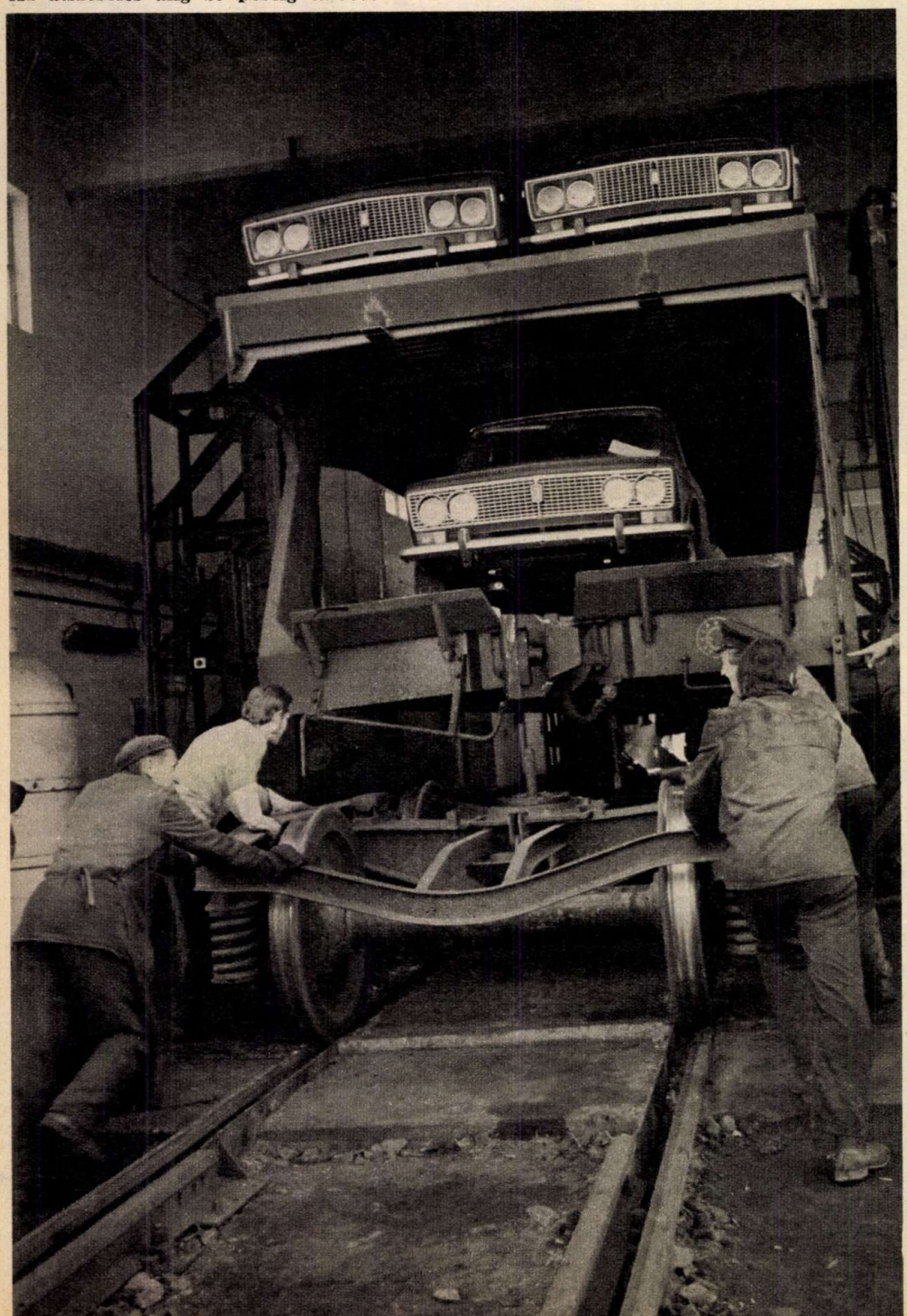

— Nagy lármával jár, az igaz — mondja kísérőnk —, de hát nem megy másképp.

... Hatalmas, nyitott szovjet vagon emelkedik szép lassan a levegőbe, „fedélzetén" 17 darab Lada gépkocsival. Alváz már nincs rajta, de így is 26 tonnát nyom. Természetesen a gépkocsik nélkül. Odagördítik az új alvázat, a vasúti kocsi lassan ráereszkedik, a vagon elindulhat a hazai síneken. Az egész művelet alig 20 percig tart.

... Apróbb hegyek emelkednek a vágányok mellett — vasércből. Irdatlan magasságból nyúlik le a daru, kimarkol vagy 60 mázsát a létfontosságú nyersanyagból, majd az üres vagon fölé „ballag", és beleszórja. A vagonok végeláthatatlan sorban jönnek, a vasérc mennyisége — jóságos ég, hány tonna lehet? — szemernyit sem csökken, a daru pedig markol, ballag és szór éjjel-nappal.

Mert a vasművek is éjjel-nappal dolgoznak, és a vasműveket táplálni kell...

Nemcsak az áruk találkoznak

— Ezen a környéken nagyon könnyű ápolni a barátságot — mondja Jakab Gyula forgalmi oktató, a Magyar—Szovjet Baráti Társaság országos elnökségének tagja, a záhonyi járás MSZBT-elnöke. — Mi itt valóban szomszédok vagyunk, és mint ilyenek, pontosan ismerjük egymás örömeit és gondjait. És ha csak egy mód van rá, megosztjuk mindkettőt! Csak néhány példa: közösen tartunk kommunista szombatokat és vasárnapokat, de meglátogatjuk egymást a különböző ünnepnapokon, évfordulókon is. Jelenleg éppen nálunk dolgozik egy széles nyomtávú szovjet mozdony, továbbá egy takarító, pályafenntartó gép. Úgyszólván számolatlanul kapjuk a szükséges, hiányzó alkatrészeket. A közelmúltban 235 vagont raktak át helyettünk határon túli barátaink. El nem lehet mondani, mekkora segítség volt!

A záhonyi körzet nagyszerű szimbóluma a barátság eszmei tartalmának és anyagi valóságának is.

Cser Gábor

Fotó: Wágner Margit

Sokat írhatnánk a Szovjetunióról. Bemutathatnánk városait, falvait, köztársaságait, az ott élő embereket. Beszélhetnénk történelméről, harcairól, győzelmeiről. Arról, hogyan ismerte meg először a szovjet embereket a világ, s hogy az 1922. december 30-án megalakuló Szovjetunió milyen változást hozott a kis népek életében.

Szólhatnánk arról, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom olyan sorsforduló, mely lehetővé tette, hogy valamennyi eddig elnyomott nemzetiség megőrizhesse népe művészetét, szokásait, anyanyelvét, kultúráját. A tizenöt köztársaság kis népei mégis egyformán gondolkodnak. Közösen, együtt dolgoznak a nagy célért, a kommunizmusért.

Felelevenithetnénk személyes élményeinket, hiszen valamennyien jártunk már a Szovjetunióban, gyűjtöttünk emlékeket. Ám, ha mindezt megtennénk, nem lenne elég a harminckét oldal. Ezért az APN — a Szovjet Tájékoztatási Iroda — munkatársaihoz fordultunk, hogy segítsenek néhány érdekességet felvillantani a mai Szovjetunióról. Így készült, így kötődött össze ez a színes csokor, melyben — megismerhetünk egy-egy érdekességet a hatalmas ország életéből.

CSOKOR

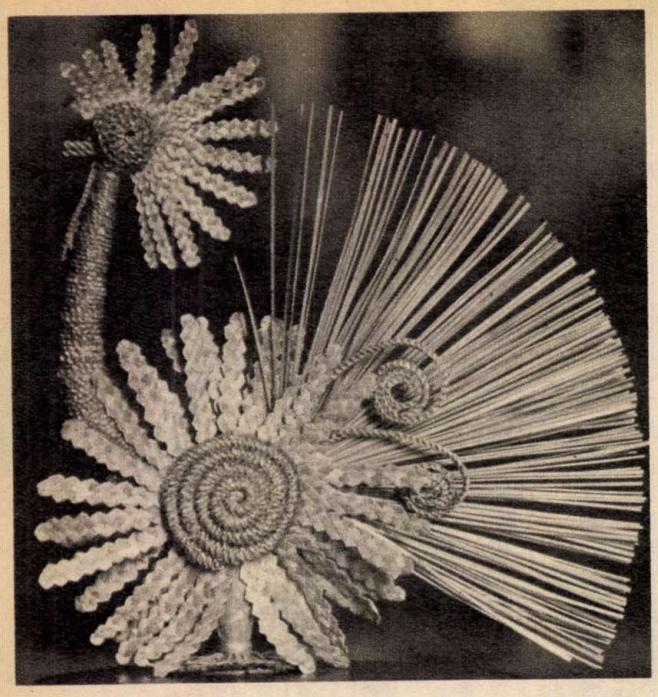

SZALMA-KAKAS

„A beloruszok annyira takarékosak, hogy még a kakast is szalmából csinálják!" – tartja egy tréfás orosz szólás. Ezt a hetyke állatot valóban szalmából fonták. A belorusz iparművészek az agyagon, fán, bőrön kívül szívesen nyúlnak az egyik legősibb anyaghoz – a szalmához is.

GYILIZSÁN

Jerevántól széles autópálya vezet az örmény hegyek közt fekvő Szemán tóhoz. Aki eléri a tavat, s kanyargós szerpentinen leereszkedik a kétezer méteres mélységbe, az meglátja Gyilizsánt, az üdülővárost. Környéke védett terület.

Az itt levő erdőségekben teljes jogú tulajdonosnak érzik magukat a farkasok, rókák, vaddisznók, őzek, nyulak, mókusok, hegyi tyúkok... És a barnamedvék, a Miskák — ahogy orosz nyelven nevezik őket. Nem csak az erdőt, a vizet is meghódították, a mézen, gyümölcsökön kívül a halat is szeretik. Bár mozgásuk kissé lomhának tűnik, ha „horgásznak", meglepő fürgeséggel vetik vízbe magukat...

KENDŐ AZ OLIMPIÁRA

A tallinni textilgyárban már az 1980-as moszkvai olimpiára készülnek. A díszes kendőket, nyaksálakat — melyeket a sportolóknak ajándékoznak — neves iparművészek tervezik. A színes, nemzeti motívumok mellé az olimpiai emblémát, Moszkva és Tallinn látképét festik.

VILHELMINA VÉLEMÉNYE

Vilhelmina Bardauszkene litván sportolónő nevét hamar megtanulta a világ. Az idei prágai Európa-bajnokságon 7 méter 9 centimétert ugrott és győzött. Az új rekordernő jelenleg Vilniuszban él, és a pedagógiai főiskolán tanul. Edzőnek készül, de addig még a moszkvai olimpián szeretne dobogóra kerülni.

Egyik mondatára joggal figyeltek fel a szakemberek. Vilhelmina szerint ugyanis az elkövetkezendő tíz-tizenöt évben a távolugrók elérik a hét méter ötven centiméteres távolságot.

ZÖLD ŐRJÁRAT

Ukrajna néhány száz hektárnyi területén, a nyikolajevszki körzetben valamikor kegyetlen homokviharok dúltak. A szél újrabarázdálta a talajt, és kiszárította a patakokat. Az ukrán erdészek azonban munkához láttak. Kialakították a táj arculatát, erdőt telepítettek, megteremtették a ritka állatokat, madarakat, növényeket védő területet.

Az erdőgazdaságban évek óta rendszeresen dolgoznak a falusi gyerekek is. Az erdő ifjú barátai Ljubov Olekszejenko biológiatanárnő és Ivan Kucjubinszkij főerdész vezetésével megismerkednek a természet csodálatos világával, figyelemmel kísérik az állatok és a növények fejlődését. Óvják a madarak fészkeit, segítenek a faiskolában, új ismeretanyagot gyűjtenek, és ezzel teljesítik a „Zöld őrjárat" úttörőfeladatainak követelményeit.

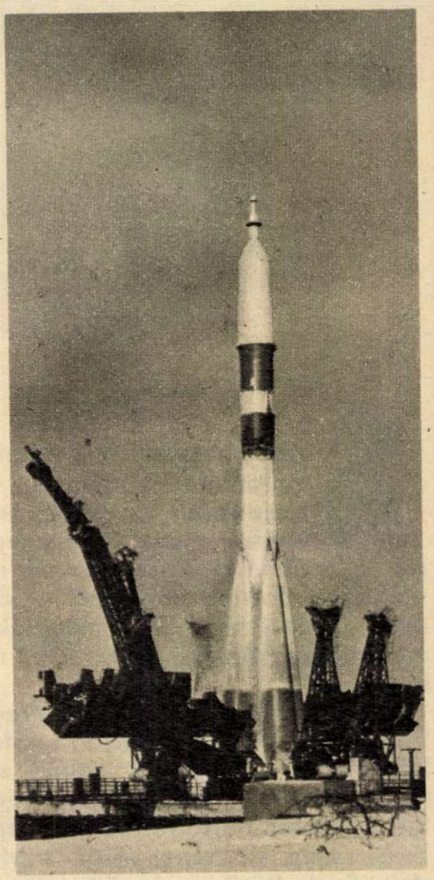

CSOMAG A FÖLDRŐL

A Progressz teherszállító űrhajó a kilövés pillanatában. Már négy ilyen küldemény indult a Kazah Köztársaságból a Szaljut űrállomásra Kovaljonok és Ivancsenko világrekorder űrhajósokhoz.

Élelmiszert, filmet, műszereket, röviden: utánpótlást szállít a Földről a világűrbe.

CSOKOR

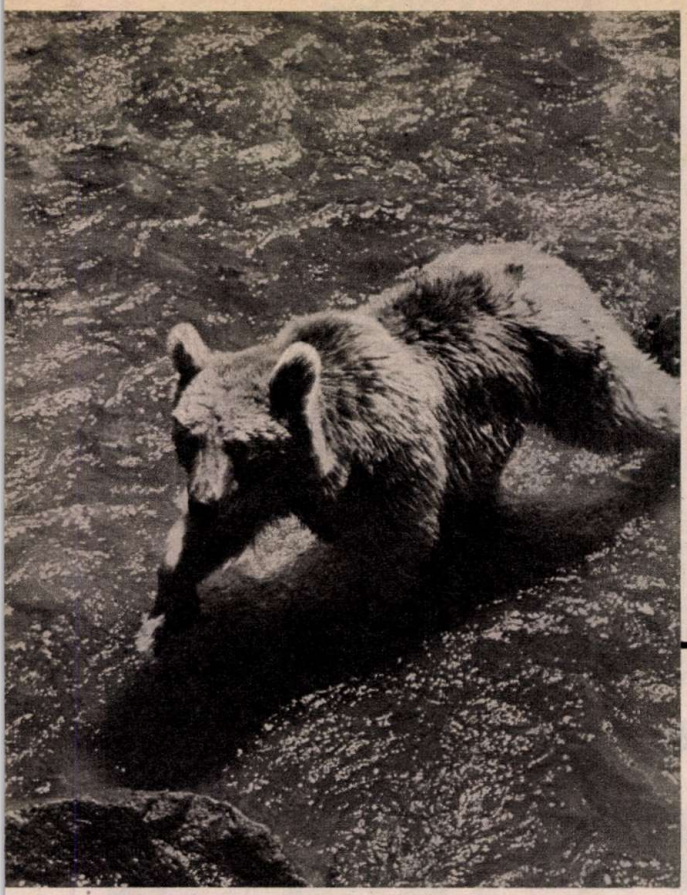

POHÁR HELYETT

Nem kiállítási tárgyak, s nem is múzeumok polcait díszítő kerámiák ezek a tadzsik ivóedények. A köztársaság városaiban, falvaiban pohár helyett ma is szívesen használják a teázáshoz. A szép formájú és díszítésű edényeket ma is ugyanúgy formázzák, égetik és festik, mint sok száz évvel ezelőtt. Fényük, mintájuk, mázuk megőrizte a hagyományokat.

SZÜRET

Nekünk talán egy kicsit furcsa a kép, ám Grúziában már megszokták a látványt: megindulnak a gépek, s elkezdődik a teaszüret. A hófedte hegycsúcsok közt megbújó hatalmas ültetvényeken ilyenkor mindenki munkához lát. A kisebbek még csak ollót kapnak a kezükbe, de ők is beállnak a szüretelők közé.

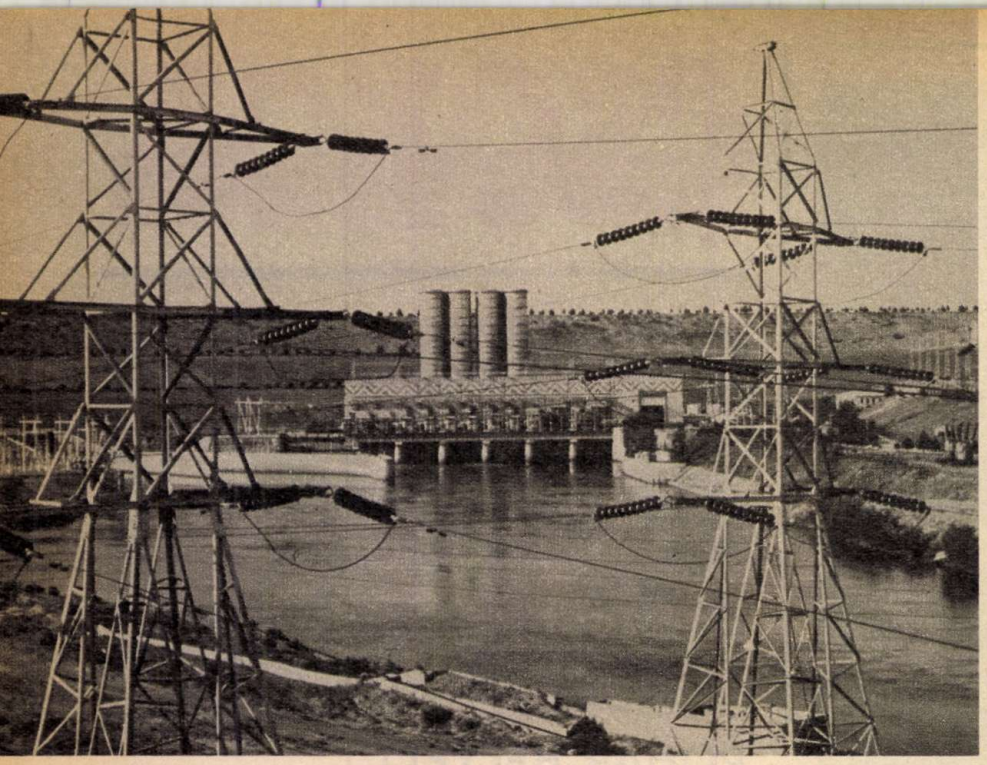

CSOKOR

VÁROS SZÜLETIK

Kjur — így nevezik azerbajdzsán nyelven a Kura folyót, s így hívják majd a köztársaság legifjabb városát is. Nem véletlen, hiszen a hatalmas, hömpölygő folyam mellett, szinte egyik napról a másikra iskolák, lakóházak, bölcsődék, áruházak épülnek. Az idő sürget — hiszen ez a város az építőknek épül! Azoknak, akik a Kurán épülő vízi erőműnél dolgoznak.

Az erőmű első része 1981-ben már működésbe lép, s meggyorsítja Azerbajdzsán nyugati részén az új ipari és mezőgazdasági ágazatok fejlődését. Méreteire csupán egy adat: mesterséges víztárolója 75 ezer hektár termőföldet lát majd el vízzel!

TEA — BUNDÁBAN

Nemcsak szépek, praktikusak is Lettország fókaprémes babái. Az északi nép kedves figurája télen ugyanis teamelegítőként teljesít szolgálatot. A vastag posztóruha és a prém mindig forrón tartja az üvegben a teát . . .

JURTÁK AZ ATOMKORBAN?

Igen! Sőt, azt is mondhatnánk, hogy mostanában egyre népszerűbb az Ázsiából származó pásztorlakás az üzbég és kirgiz pusztákon. Az állattenyésztők és pásztorok számára ma is nélkülözhetetlen a néhány óra alatt felállítható, nemezzel bevont épület. S bár külseje most is ugyanolyan, mint ötszáz évvel ezelőtt, belseje gyorsan alkalmazkodik a modern élethez. Nagysága kétszobás, összkomfortos lakótelepi lakásnak felel meg.

Bútorzatát alma-atai tervezők készítették. Így nem csoda, ha a kazahsztáni Ustob város „jurtagyárából" idén több mint 15 ezer jurta került ki, és talált gazdára.

ÚJ ARCHÍVUM MOSZKVÁBAN

Legfrissebb hírünk Moszkvából érkezett: elkészült az ország legmodernebb, központi archívuma. A Kaluzsnaja metróállomás melletti tizenöt szintes épület felbecsülhetetlen értékű okmányoknak, dokumentumoknak ad otthont. Mondhatnánk azt is, itt őrzik a Szovjetunió történetét.

Az archívumban megtalálhatók a XVIII. század közepétől az 1917-es esztendőkig összegyűjtött dokumentumok, és a háborúktól megmentett XVI–XVII. századi fóliánsok. A levéltár munkatársai most Moszkva forradalmárainak életrajzán dolgoznak, és segítenek „Az orosz városok története" című gyűjteményes kiadvány összeállításában is.

SIVATAGI INTÉZET

Ezek a rakéták is szállítanak valamit, de nem a világűrbe, hanem csak a Föld légterébe. Tartályaikban levő vegyianyagokból pillanatok alatt esőfelhőt gyártanak a kék ég kellős közepére. Az már aztán a Türkmén Tudományos Akadémia munkatársainak a dolga, hogy ebből a felhőből hová küldjék az esőt.

A GAGAUZOK

A Szovjetunió délnyugati részén, Moldáviában él a gagauzok kicsiny nemzetsége. Róluk még keveset hallhattatok, bár történelmük, múltjuk és jelenük egyaránt érdekes.

A gagauzok néhány száz évvel ezelőtt a Balkánról menekültek az oszmán-török elnyomás elől. Ősi életmódjuk azonban csak a szovjethatalom megszilárdulásával változott. Ekkor iskolákat építettek, felszámolták az írástudatlanságot, megteremtették saját könyvkiadásukat. Megőrizték ősi szokásaikat, és kultúrájukat. Házaikat ma is azokkal a jellegzetes motívumokkal díszítik, melyek terítőiken, kerámia és fatárgyaikon immár több száz éve láthatók.

3 FIÚ

Tapasztó Gyuri sárisápi házuk előtt macskáit „táncoltatta".

— Ugorj, Gronyár — biztatta az egyik Arsène Lupin-film szereplőjéről elkeresztelt cicát. A feketefehér szőrű kis állat merész ívben röpült át Gyuri kinyújtott karján.

— A három közül Gronyár a legügyesebb. Ha jó a kedve, szaltózik is.

Bent, az udvaron lánc csörrent, majd mérgesen ugatni kezdett egy apró szőrpamacs.

— A kutyám hív. Rex ki nem állhatja a macskákat. Azt kívánja, hogy állandóan vele játsszak. Ha megkapom ismerősömtől az ígért farkaskutya-kölyköt, együtt tanítom majd őket.

— Cirkuszban akarsz fellépni?

— Dehogy. Szeretem az állatokat, és érdekel, hogy mire megy velük az ember.

— Nagy türelem kell hozzájuk.

— A kötéshez is.

— Tapi úgy horgol, mint a lányok — jegyezte meg a mellettem álló fiú, aki Gyuriék portájáig kísért. — Most bokát verő sálat készít magának.

— Kicsi koromban állandóan versenyeztem a nővéremmel, s hogy meglepjem, titokban két ceruzával megtanultam kötni. Amikor édesanyám meglátta, igazi tűket vett. Néha a halastóhoz is viszek pamutot.

Azt beszélik róla, hogy a halak nyelvén is ért. Ha zsebre tett kézzel sétál ki a határba, akkor is pontyty al, harcsával, vagy keszeggel tér haza. Csakhogy neki a környék összes nádasában van horgász-„tanyája", egy-egy tartalék pecabotja, damilra szerelt horga.

TEGYÜNK LÁMPÁT A BOTRA

Ezt Szotyina Miska mondta, amikor kerékpárjával megállt Gyuri mellett. Ő is szívesen horgászik. Mostanában azon töri a fejét, miként lehetne esti pecázáshoz alkalmassá tenni a botokat. Azt már kigondolta, hogy a pedzést zöld, a fogást piros fény jelzi majd.

— A kerékpárunkra szerelt villogók is úgy mutatták az irányváltoztatást, mint az autók indexlámpái.

A lámpákat ugyancsak Miska mesterkedte össze. Akárcsak az esőztető készüléket. Ha felcsavarja a kerti locsolócsőre, máris széles sávban hull a víz a növényekre.

Miskát feltalálónak nevezik a gyerekek. Házuk végén van egy három lépés hosszú, két lépés széles kamrácska, amelyet műhelynek rendezett be. A szerelőasztal alkatrészeit vasgyűjtéskor a hulladékból mentette ki. Ha cukor-

Hajime! Ezzel a vezényszóval köszöntik társai a csolnoki lányt, aki cselgáncsozni tanul

Parti Feri és múzeuma

A csípődobás. Bemutatja: Szlamnik Erzsike és Putz Márta, Erzsike barátnője és őrsvezetője

MEG 1 LÁNY

ra, fagylaltra valót kapott, csavarhúzót, szöget, tekercselődrótot vásárolt a pénzen.

— Vettem egy kis villanyköszörű gépet is. A nyáron eljártam Jurácsek Feriékhez autót festeni, és felújítottam egy öreg motorkerékpárt.

Utcájukban, ha valahol elalszik a villany, elhallgat a rádió, vagy akadozik az ajtóban a kulcs, máris jön az üzenet: „Miska, gyere!"

MÚZEUM A KAZAL ALATT

Parti Feri, a sárisápi 2961. számú II. Rákóczi Ferenc Úttörőcsapatban a Musztáng őrs vezetője, főszakács, futballkapus, hajómodellező és „múzeumigazgató".

— Két évvel ezelőtt gyűjtő körútra mentem a honismereti szakkör tagjaival. Amikor megláttam, hogy mi után kutatnak, eszembe jutott, hogy a saját portánkon is alaposabban körül kellene nézni. Annál is inkább, mert nagypapa elmesélte, hogy családunkban szinte mindenki saját maga készítette a használati eszközöket, értett a kanálvéséshez, a kocsikerék-készítéshez, a lópatkoláshoz.

Nagyapja nemrégen felújította régi faragószékét, és megtanította Ferit a használatára. Nekiadta a kiszolgált lószerszámot, jármot, kisafát, ekét, fahengert, és a vízhordó rudat is. A szekeret csak azért nem, mert nem lehetett felvinni a padlásra, Feri múzeumába.

— Amikor elkezdtük házunk átépítését, a régiségeket a szalmakazal alatt levő fészerbe helyeztük. Ide került a régi kocsiülés, az én pihenőpadom is. Itt vizsgálom, készítem elő a kiállításra a hozzám került tárgyakat.

Feri egyik legnagyobb érdemeként tartják nyilván az úttörőcsapatban, hogy a húsztagú Musztáng őrs vadóc ötödikeseit sikerül kézben tartania. Tekintélyét növeli, hogy sohasem kiabál a kisebbekkel. Türelmesen elmeséli nekik egy-egy elkapott labda, egy-egy becsúszott gól történetét. S a Musztángoknak Feri múzeumában mindenhez hozzá lehet érni, mindent meg lehet fogni.

Feri építészmérnöknek készül. Sokemeletes házak tervezéséről ábrándozik, és arról, hogy ő újítja, rendezi majd be múzeummá a falu legöregebb házát. Addig azonban bárkinek kinyitja a kazal alatt levő múzeum ajtaját.

DZSUDÓ DZSEK ÉS A TÖBBIEK

Amikor a csolnoki iskolában elterjedt a híre, hogy Szlamnik Erzsike Esztergomba dzsudótanfolyamra jár, a gyengébbek tiszteletteljel méregették. Az erősebbek viszont gúnynevet ragasztottak rá. De amióta Erzsike bemutatta a sportpálya füvén a csípődobást meg a többit is, a Dzsudó Dzsek nevet már a fiúk nem csúfolódva emlegetik.

— Azért jársz dzsudózni, hogy ráijessz a fiúkra?

Nevetett.

— Jó dolog tudni, hogy megvédhetem magam, és a kisebbeknek is segíthetek, de verekedni sohasem szerettem. Egyszerűen meg akartam mutatni a bátyámnak, aki abbahagyta a birkózást, hogy akaraterővel mindent el lehet érni. Edzőm azt mondta, ha így haladok, én lehetek az első magyar lány, aki versenyzőként a győzelmi dobogóra léphet.

Erzsikéék négyen vannak testvérek. Sok a gondja, baja, mert édesanyja korán jár dolgozni, apja súlyos beteg. Őt és a kisebb gyerekeket neki kell ellátnia. Takarít, főz, tanul, de ha van egy kis szabad ideje, expandert húzogat, súlyt emel, és megy a csapatba kézilabdaedzésre. A lányok ragaszkodnak ahhoz, hogy ő védje a kapujukat.

A múltkor Erzsike az erdőben makkot szedett a malacoknak. Hiába igyekezett, nem tudott idejében végezni. Egyszer csak nagy zsivajjal körülfogták a lányok. Guggolva, kúszva keresték a tölgyfa alatt a makkot. Pillanatok alatt megszedték a kosarát.

Faragó György
Fotó: Gámán Gábor

Lába lesz a kerékpárnak. Szatyina Misi és Tapasztó Gyuri a szerelőműhely előtt

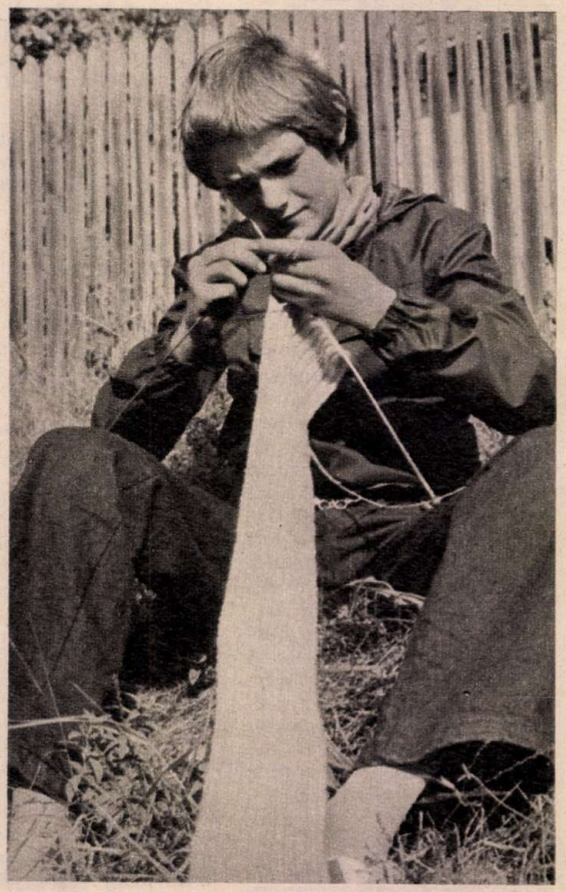

Készül a „földet söprő" sál. Tapasztó Gyuri két ceruzával tanult meg kötni

7

GERŐ JÁNOS:

EGY NYOMOZÁS TÖRTÉNETE

A régészek honfoglaláskori település maradványaira bukkantak a kis falu határában. Még az ősz beállta előtt szeretnék feltárni a múlt nagy kincsét, de nem kapnak segédmunkást az ásatáshoz. Bihari Gyula régész professzor elfogadja a gyerekek segítségét, akik nagyon boldogok, hiszen az ásatás izgalmas kalandot ígér. Pedig még nem is sejtik, hogy egy ember a faluból, velük egy időben egyéni akcióba kezd, barbár módon túrja szét a lelőhelyet, és eltulajdonítja az ott talált kincset.

Mint egy krimi... Folytatódik a történet. Jön az ősz, szétszélednek a kincskeresők. Vajon, mi lesz az ellopott aranytárgyakkal?

A cukorrépa betakarítása után a telepen teljesen megcsappant az élet. Csak a kocsma tartotta magát és a forgalmát a két hete tartó őszi eső ellenére. Mindösszesse egy sárgán pislákoló villanyégő mutatta ide az irányt, mégis meglelte, aki óhajtotta. A törzsvendégek, Peszéri Károllyal az élükön, már délelőtt megjelentek. Kisüsti pálinkával kezdték a napot, aztán fröccsel folytatták.

A nagy hanggal járó, zajos ultipartikban az utóbbi időben részt vett az öregek mellett egy fiatal is: Csikesz Béla. Elég ügyesen vájkálta meg a Kormos által okozott sebet, így még mindig kapta a táppénzt az ásatásnál szerzett „betegsége" miatt. Szép summa volt ez, sok liter borra elegendő. A kártya azonban nem érdekelte, hanem Peszéri Károly annál inkább. Egy héttel ezelőtt nagyon berúgott a vén pálinkaszagú bajuszos, s akkor mondott néhány mondatot, ami azóta se hagyja nyugodni. Ő támogatta haza, mert már járni is alig tudott, és miközben a járdán vezette, ilyesmiket mondott:

— Édes gyerekem... az egész üzletet kifizethetném félkézzel, egy egész ötéves terve. Értettem?... Most egy féldeci ára sincs a zsebemben, de ez semmi! Értettem?... Mert én felbecsülhetetlen értékű kincsről tudok... Értettem?...

Ebből sejtette, hogy a vén gazember valami fontos kincs nyomára bukkant. Járatta az agyát, óvatosan vallatóra fogta a részeg embert, így közelítette meg a valóságot. És apránként jött rá, hogy a nagybajuszú ellopott valami aranytárgyakat, műkincsnek is ritkaságszámba menő darabokat. Eleinte el se akarta hinni, mert ő ugyanezért ment oda, és neki semmi nem sikerült. Ennek a vén műveletlen részegesnek meg minden!

Egyik este megint kettesben maradtak. A keskeny betonjárdán karon fogta a dülöngélő bajuszost, és óvatosan közelítette a témát:

— Maga már alig tudta kifizetni az utolsó kört. Pedig azt mondta a múltkor, hogy az egész vendéglőt kifizetné egy egész ötéves tervre, előre. Mit nagyzol maga?!

— Mondtam, hát mondtam — hebegte Peszéri. — Sok mindent mond az ember, nem igaz?

— Ha oka van rá! Károly bátyámnak volt?

Peszéri megkapaszkodott egy kerítéslécben. Megmakacsolta magát, egy lépést se tett, miközben alig lehetett érteni a szavait:

— Sejtem én, mit akarsz te! Már hetek óta a nyomomba szegődtél. Azt szeretnéd hallani: került-e elő kincs az ásatásnál? Pszt! — markolta meg a fiú gallérját és magához húzta. — Nincsen kincs! És nem is lesz!

Csikesz Béla hiába tett fel újabb kérdéseket, a részeg ember megmakacsolta magát, nem volt hajlandó többet elárulni. Ennyi ezért elég volt neki ahhoz, hogy majdnem bizonyosra vegye: titka van Peszérinek. Előbb aranypénzekre gondolt, majd aranytárgyakra. És elhatározta: történjék bármi, még ma éjszaka utánajár a dolognak.

Nagy lendülettel megindult visszafelé, majd vagy száz méter után megállt. Figyelte az öreget, s amikor megbizonyosodott róla, hogy nem gyanakszik, óvatosan a nyomába eredt. Megfigyelte, miképpen zárja rá a kapuajtót, merre megy a ház mellett. Hátul volt egy bejáró, Peszéri ott tűnt el. Jó sokat várt, elszívott két cigarettát, csak akkor indult Peszéri nyomába óvatosan, nesz nélkül. Ráfordító tartotta a kapuajtót, ezzel semmi gondja nem volt. Kutya nem ugatott, a harmadik udvarig nem volt házőrző eb, tehát ez se zavarta. Peszéri háziasszonya már bizonyára aludt, mert onnan világosság nem szűrődött ki. A vénember szobájából viszont messze kivetítődött a villanyégő fénye. Csikesz lehajolva, surranva ment az ablakáig. Ott megállt, megint hosszan belehallgatott a sötétbe. Lábujjhegyen állt, de kapaszkodnia is kellett. Téglát vagy valami magasítót nem akart hozni a lába alá, nem akart zajt csapni, vagy valami nyomot hagyni. Inkább nyújtózkodott, amennyire bírt... S végre betekintett... Amit ott látott, attól igazán jókedve kerekedett. Peszéri kezében tartott egy aranytálat, csillogó szemmel azt nézegette, még meg is csókolta. Azután egy aranykancsót vett elő a szekrényéből.

Csikesz Béla görcsösen kapaszkodott az ablakpárkányba, igyekezett minél többet ellesni. Ez nem volt szerencsés dolog, mert a malter levált a keze alatt, s hangos koppanással zuhant a téglajárdára. Peszéri, részegsége ellenére, meghallotta a zajt. Gyorsan eldugta a szekrényébe az aranytárgyakat és egy pillanat múlva eloltotta a villanyt. Ezután nem sok idő telt el — ő már éppen indulni akart —, amikor az ablakot kinyitotta, és mélyen kihajolva szemlélte az udvart. — A fene, aki megeszi! — hallotta a dörmögését a tujafa tövében lapulva, ahová az ablaknyitáskor ugrott be. — Megint ezeket a kutyákat eszi a nyavalya.

Az udvarról még el se